

ՅԱԿՈՒ ՄԻԶԱՅԷԼԵԱՆ

Քաղաքականություն

Երբ մեր խելը միջոցական որոշ անցողիկներու չի հասնիր, կը ըսենք «հաղափականություն» ու այդ ձեւով կը համոզենք մեզնիս...

Սուրիական դաշտագծի սկիզբէն ըսուեցաւ, որ ահաբեկչական կազմակերպութեանց գլխաւոր հրահրիչն ու ֆինանսաւորողը Սեյթ Իմամըն է...

Յիմա, թէ Թուրքիան եւ թէ Սեյթ Իմամըն Արաբիան, երկուքն ալ թիրախ դարձած են անձնատղանակաւ գործողութիւններու...

Ռուսիան, որ ստանալիքներ տեսնուած էր Թուրքիոյ գլխուն ռուսական ռազմաօդակազմի վար առնելուն...

Միւս կողմէ, նոյնը դաստիարակաւ հարաւորի հետ, եւ այս երկու կարեւոր իրադարձութիւնները տեղի ունեցան ճիշդ այն օրերուն, երբ Թուրքիոյ մէջ...

Բան մը հասկցա՞ք: Ինչ անունով կոչել այս եղանակը. միայն մէկ բացատրութիւն՝ «հաղափականություն»:

Ղեռ ատելին. եթէ որոշեմք ու դարձնենք անցեալի էջերը, լոյս տեսնենք, որ ԱՄՆ-ի Իրաք ներխուժումն ու Սասնա Գոստեյնի մահադատումը...

Հաղա՞ք եմէնը... Արաբական դաշտագծի մէջ «երջանիկ» կոչուած այս երկիրը...

Քաղաքականութիւն... Յիշեալներէն ո՞ր երկրին մէջ խաղաղութիւն տեսնուած էր, որ Սուրիոյ մէջ տեսնուած էր...

Քաղաքականութիւն... Եւ ակամայ կը վերադառնանք միեւնոյն թեւաւոր խօսքին՝ «Չկան մնայուն թեմայիներ, ոչ ալ բարեկամներ, կան մնայուն շահեր»:

Մեծ ու հարուստ երկիրները քաղաքականութիւն կը խաղան, իսկ մանր երկիրներ ո՞րք խաղ կ'երթան:

Իսլամական ֆիթն-ի սօսի երրորդ օրը, երբ Հալէպի մէջ մարդիկ փչէ մը ուրախանալու եւ ցաւաբախ ըլլալու համար...

Արա Արաբիան. «Մենք դեմք է մտածենք աղաքայի մասին ու աղբն աղաքայով»

Երեւանում հուլիսի 8-ին կայացաւ «Համազգային Միասնություն» Եւրոպայի կառույցների ներկայացուցչական հավաքը...

Թերեզա Մեյը կկատարի բրիտանացիների կամքը

Ինչպէս հայտնի է, հունիսի 23-ի համաժողովի ժամանակ բրիտանացիների 51,9 տոկոսն արտահայտեց երկիրը ԵՄ կազմից դուրս բերելու օգտին...

Լույս աղբը ընկալուողը եւ միաժամանակ մշակելու ԵՄ-ից Մեծ Բրիտանիայի դուրս գալու ռազմավարությունը...

Մենք բոլորս գիտենք մեր երկրի մտածական վիճակը եւ դեմք է ասեմք, թէ ինչ ենք առաջարկում դրա համար...

Մենք բոլորս գիտենք մեր երկրի մտածական վիճակը եւ դեմք է ասեմք, թէ ինչ ենք առաջարկում դրա համար...

Մենք բոլորս գիտենք մեր երկրի մտածական վիճակը եւ դեմք է ասեմք, թէ ինչ ենք առաջարկում դրա համար...

Մենք բոլորս գիտենք մեր երկրի մտածական վիճակը եւ դեմք է ասեմք, թէ ինչ ենք առաջարկում դրա համար...

Մերվե Զեյնալի Երդողանի դուրսը տեղի է դնում

Անգլերենի 28-ամյա թուրք ուսուցչուհի Մերվե Զեյնալիը հեծանիվով ճանապարհորդություն է սկսել Թուրքիա-Վրաստան-Հայաստան-Իրան ուղևորված...

Մենք էլ «Ուոշինգթոն» չենք ունի Ուկրաինայի նախագահ Պետրո Պորոշենկոն, որը այս օրերին Բաքվում է...

Մի խումբ հայ մանուկներ էլ հանդես են եկել դասասխան հայտարարությամբ, որ մենք էլ երբեք «Ուոշինգթոն» չենք ունի...

Մեկի-Պատմիկ-Աղանյան-սքիթը ՀՀ-ի փոխնախագահ Արմեն Աւոյանն անցնող Եւրոպայի լիազորումների հետ համոզմունքները...

ԼՐԱՅՈՒ

Մեյը բրիտանացի երկրորդ կին վարչապետն է: Առաջինը «Երկաթե լեդի» Մարգարեթ Թեչչերն էր...

Մեյը բրիտանացի երկրորդ կին վարչապետն է: Առաջինը «Երկաթե լեդի» Մարգարեթ Թեչչերն էր...

Մեյը բրիտանացի երկրորդ կին վարչապետն է: Առաջինը «Երկաթե լեդի» Մարգարեթ Թեչչերն էր...

Մեյը բրիտանացի երկրորդ կին վարչապետն է: Առաջինը «Երկաթե լեդի» Մարգարեթ Թեչչերն էր...

Մեյը բրիտանացի երկրորդ կին վարչապետն է: Առաջինը «Երկաթե լեդի» Մարգարեթ Թեչչերն էր...

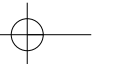
Մեյը բրիտանացի երկրորդ կին վարչապետն է: Առաջինը «Երկաթե լեդի» Մարգարեթ Թեչչերն էր...

Մեյը բրիտանացի երկրորդ կին վարչապետն է: Առաջինը «Երկաթե լեդի» Մարգարեթ Թեչչերն էր...

Մեյը բրիտանացի երկրորդ կին վարչապետն է: Առաջինը «Երկաթե լեդի» Մարգարեթ Թեչչերն էր...

Մեյը բրիտանացի երկրորդ կին վարչապետն է: Առաջինը «Երկաթե լեդի» Մարգարեթ Թեչչերն էր...

Մեյը բրիտանացի երկրորդ կին վարչապետն է: Առաջինը «Երկաթե լեդի» Մարգարեթ Թեչչերն էր...

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱԼ

Երբ, սովորության համաձայն, մթնոթուն են «Էս վիճակի» եւ «երկիրը երկիր դառնալու» մասին, որդես կանոն դրանում մեր դերը, առավել եւս՝ դարձակա- նությունը, ընդհանրապէս չենք տեսնում: Զաղարկական ուժերը մանրամասն են մեր այս մտածելակերպի շնորհիվ, ասելով, որ «միայն ազատ եւ արդար ընտրությունների» (դեմոկրատիայի) շնորհիվ ամեն ինչ միանգամից դալձառ կլինի: Դա իրականության հետ կապ չունի, ինչպէս անդրադարձել ենք վերջերս («Երկիրը երկիր դարձնելը» ընտրությունների հետ կապ չունի», ԱԶԳ, 24.06.2016թ.):

Մեր գործարարները նույնպէս ասում են այն, ինչ անբողջ աշխարհում՝ թողե՛ք հարկերը չվճարենք ու երկիրը կծաղկի, չբացատրելով իհարկե՛ս, իսկ ի՞նչ են ստանալու բյուջեյից աշխատավարձ կամ թու- ցակ ստացող հարյուր-հազարավոր մարդիկ: Լուրջ գործարարները խոսում են բարեմաս բիզնես միջավայրի մասին, ավելի իրատեսական դատարարները երկրի զարգացման եւ բարեկեցու- քան բարձրացման մասին խոսակցու- քունները:

Իշխանություններն էլ սովորաբար ներկայացնում են ծրագրեր, որոնք եթե իրականացվում են, մարդիկ լաւ արագ սովորում են դրան եւ շարունակում դժգոհել, իսկ եթե չեն իրականացվում՝ ավելի են խորացնում օրյեկտիվ դժգոհությունները: Ի՞նչ է մնում բնակչությանը՝ շարունակել դժգոհել եւ վերջ:

Ներմուծման առնվազն 10 տոկոսը կարող են փոխարինել սեղանակալները

Իրականում բնակչությունը իր դերն ու դարձակառնությունն ունի երկիրն առա- վել զարգացած եւ բարեկեցիկ դարձնելու հարցում: Ընդ որում, որքան էլ անհավանական կարող է թվալ առաջին հա- յացփոց, այդ դերը փոքր չէ եւ շատ հաճախ առանձնակի ջանքեր չի դաժանում:

Խոսքը ո՛չ քաղաքական ակտիվիստ լինելու մասին է, ինչն ուղղակիորեն հարվածում է սնտեսական զարգացմանը, հետեւաբար եւ մեր բարեկեցությանը, ո՛չ հարուսների «թալանածը խլելու» մասին, ինչի հետեւանները դասնու- քան ընթացում մեկ անգամ արդեն տեսել ենք, ո՛չ էլ գների իջեցում դաժանեցնելու կամ ակնկալելու մեջ, քանի որ գները կարգավորվում են շուկայական մեք- անիզմի կողմից եւ դրանք ստանում են իրենց կարգավորվում են շուկայական մեք- անիզմի կողմից եւ դրանք ստանում են իրենց կարգավորվում են շուկայական մեք- անիզմի կողմից:

Մենք բոլորս ուղղակիորեն կարող ենք բարելավել մեր վիճակը, նրա- ստելով մեր սնտեսական զարգացմանը՝ նախադասվությունը առաջին հերթին շարժել սեղանակալ արտադրու- քանը: Այն, որ դա կարող է բավականին լուրջ արդյունավետություն ունենալ, անկասկած է: Դա համար բավական է ծանոթանալ երկիր ներմուծվող այն աղ- րամիջների ծավալներին, որոնց գերակշիռ մասը կան արտադրվում է Հայաստանում, կան կարող է արտադրվել:

Եթե 2015-ի արդյունքներով մոտ 3,2 մլրդ դոլար ներմուծման թեկուզ 10 տոկոսը հնարավոր լիներ արտադրել եւ ստանալ սեղանակալ, ապա դա կբերեր թե՛ նոր աշխատատեղերի, թե՛ արտադրողի արտադրողի նվազման, թե՛ մեր արդյունաբերության եւ գյուղատնտեսության զարգացման, դրանից բխող դրական հետեւաններով սնտեսական այլ ճյուղերում՝ ծառայու- քունների, առեւտրի եւ շինարարության: Մինչդեռ, քաղաքականում ու օտարա- լությունը մի կողմից, հայրենասիրության դաժանումը՝ մյուս, թույլ չեն տալիս, որ մենք իմենքս նրա ստեղծ մեր սնտեսական ար- դյունավետության բարձրացմանը եւ զար- գացմանը:

Անգամ սնտեսական դարձակառնում նախընտրում ենք ներմուծվողը

Ներկայացնենք դասերն ըստ առան- ձին ճյուղերի: Մեր արտադրողները երկրորդ ամենախոշոր ճյուղը դարձակառնում են: Անցյալ տարվա ընթաց- քան արտադրողներն ենք մոտ 308 մլրդ դոլարի դարձակառնում: Ընդհանուր առ- մամբ, Հայաստանում արտադրվել է մոտ 490 մլրդ դոլարի կամ մոտ 1 մլրդ դոլարի դարձակառնում սնտեսական արտադրողները, խմբիցներ եւ այս արտադրողների մեջ մտնող ծխախոտ: Սակայն, մյուս կողմից, անցյալ տարվա ընթացքում ներ- մուծել ենք 325 մլրդ դոլարի դարձակառնում սնտեսական արտադրողները, որն այնքան մեծ է, որ մասնա- րարում է, ապա ինչպէ՛ս ենք մեր երկիր ներմու- ծում մեր արտադրողներից էլ շատ դա- ժան:

«Էս վիճակից» դուրս գալու բանալիներից մեկը մեր ձեռքում է

Օստրամոնոպոլիտն ու քաղաքականությունն ընդդեմ սեղանակալ արտադրողների

Օստրամոնոպոլիտն ու քաղաքականությունն ընդդեմ սեղանակալ արտադրողների

Տալկանալ քրիստոնէս չենք կարող ունենալ, բայց հայկական կոչիկ եւ խնձոր էլ ունենք

Հաջորդ արտադրողները բուսական ծագմամբ ու կենդանական ծագման արտադրողներն են, որոնցից առաջինը ներ- մուծումը կազմում է 188 մլրդ դոլար, երկ- րորդինը՝ 106 մլրդ դոլար: Միայն վերջ- րան 300 մլրդ դոլարի մոտ ցուցանիչ ենք ունենում: Այստեղ նույնպէս ներմուծման փոխարինման էական հնարավորությու- ներ կան: Անտեսական, Հայաստանում չենք կարող անմասն կամ բանան աճեցնել, ունենալ քրիստոնէս դաժան, եւ նրանց ներմուծումը այլընտրանք չունի, բայց կարելի է հրաժարվել այնպիսի մր- գերի ներմուծումից, որ կան մեզ մոտ՝ խն- ձոր, սանձ, դեղձ: Կան ասեմ ծովային կենդանական մթերքները նույնպէս Հա- յաստանը չի կարող արտադրել, բայց սա- րորինակ է, երբ ներմուծում ենք թռչունի (հավի) միսը, եւ սեղանակալ արտադրողը մեր ներքին շուկայի փոքր մասն է զբա- րեցնում: Այստեղ, իհարկե՛ս, մեղքի մեծ բաժին ունեն սեղանակալ թռչունարտադրող- ները, որոնք այդպէս էլ չկարողացան ի- րենց արտադրողի իմնաւորները մոտեցնել ներմուծվողին: Այդուհանդերձ, ներմուծ- վողի հետ սեղանակալ գնային տարբերու- քունը մեծ չէ, իսկ որակական առումով հայկական թռչունաձիւս անհամեմատ ավելի լաւ է:

Շարունակենք թվարկել ճյուղերը, որոնց արտադրողները սեղանակալ ենք, բայց մասնա- րարում ենք առեւտրի ծավալներ ու-

նենք: «Քրիստոնէս եւ դա հետ կապակալ արդյունաբերության ճյուղերի արտադ- րողներն ենք 300 մլրդ դոլարի արտադրող: Մա մեջ մտնում են մաւել լվա- ցող, մաքրող միջոցներն ու նյութերը, ո- րոնց սեղանակալ արտադրողները կան՝ «Կենցաղային փոխարինող գործարան», «Գոռն» եւ այլն: Սակայն, չնայած սեղա- կան արտադրողներն ունի դաժանեցվող ամ- բողջ ստանակալներ եւ համադաստան ուրակը, բայց մենք շարունակում ենք գնել թուրքական, դարսկական, ուկրաինա- կան, ռուսական եւ այլ երկրների միջոց- ները, հարստացնելով եւ աշխատատեղեր արտադրողները այդ երկրների ձեռնարկու- քունների համար: Նախկին հզոր փոխար- կան արդյունաբերությունն այլեւս չունի Հայաստանը, բայց գոնե եղածը կարող ենք դաժանել եւ զարգացնել, խրախուսելով սեղանակալ արտադրողներին:

Ժամանակին ամբողջ խորհրդային Միությունը կոչիկով արտադրող Հա- յաստանն այժմ ներմուծում է մոտ 22 մլրդ դոլարի կոչիկ, այն դարձակառնում, երբ

արտադրողներն է ընդամենը մոտ 1,5 մլրդ դոլարի: Հարկ կա՞նք ասել, որ արդեն ունենք կոչիկի զարգացած սեղանակալ քրիստոնէսային արտադրողները («Սալի», «Ռոբեր- տ» եւ այլն), բայց շարունակում ենք գնել իտալական, կորեական, չինական, ինչպէս մաւել թուրքական կոչիկ:

Մանածագործական իրեր, այսինքն հա- զուս եւ տեսիլ այլ արտադրողներն անցյալ տարի մոտ 164 մլրդ դոլարի ներմուծում ու- նենք: Հասկալուքս ցավալի է, որ այստեղ գերակշիռ են թուրքական արտադրողները, որոնք ուղղակի հեղեղել են մեր շուկան: Չնայած հայկական տեսիլ արտադրու- քունը վերջին տարիներին նկատելիորեն աշխուժացել է, մի քանի կայացած ընկե- րություններ կան («Տոմ», «Մելանտ», «Ալեքս» եւ այլն), որոնք արտադրում են գուլպաներ, սրբիչներ, անկողնային դաժա- զաններ, մանկական հագուստ եւ այլն, բայց անգամ այս արտադրողների թուրքա- կանն ենք նախընտրում: Երբեք է, սեղանակալ թեթեւ արդյունաբերությունը դեռ չունի շղանարդու եւ կանացի վերահագուստի փչ թե շատ ճանաչված արտադրողներ եւ լայն տեսականի, բայց գոնե նա- խադասվություն սանք այն արտադրողնե- րին, որոնք արտադրում են սեղանակալ:

Նենք, որ սեփական երկիր արտադրողներն նախադասվությունը շարժել լայնորեն բարոկալում եւ ընդունվում է բոլոր, անգամ ամենազարգացած եւ այլընտրանքի լայն հնարավորություններ ունեցող երկրներում:

ԱՄՆ-ում գերադասում են «Ֆորդ» կամ «Ջեներալ մոթոր» ֆեյլ, Գերմանիայում՝ «Մերսեդես» կամ «Ֆոլկվագեն», Բարո- նիայում՝ «Տոյոտա» կամ «Նիսսան», այ- սինքն՝ սեփական երկիր արտադրողները: Ան- կալիս նրանից, որ այս մեքենաներն արտադ- րող հսկաները դաժան մրցակցություն են ծավալում միմյանց երկրներում եւ անկալիս նրանից, որ շարժային ճարտանագին կան ամերիկացին նույնպէս կարող է ճաշակալ կան նախընտրություն ունենալ եւ անգամ անկալիս նրանց բարեկեցության բարձր մակարդակից՝ առանց սեփական ար- տադրողի նկատմամբ մարդկանց հայրե- նասիրական մոտեցման, վերոնշյալ ընկե- րություններից ոչ ոք չէր կարողանա դիմա- կայել մրցակցությանը: Այո, դա իսկալուքս հայրենասիրության դրստում է, որը որ- դեգրելու կարիքը մենք ունենք: Խաղաղ ժա- մանակներում նույնպէս հայրենասիրու- քուն ցուցաբերելու առիթներ կան, որոնք մաւել մեզ ավելի ուժեղ կդարձնեն դաժա- րազմի դարձակառնում:

Հունիսի 24-ին Արթիկում տեղի ունեցած ջրհեղեղն անմխաբեակ էր: Արագածում եկած կարկուսից հետո հեղեղը լցվեց մարդկանց տները և զգալի վնաս հարցրեց բնակչությանը: «Ազգը» եղավ Արթիկի՝ այսօր կոչված «Տուֆի մայրաքաղաքում, որտեղ աշխարհը տեսնելու և իրեն հեղեղումից բավական ժամանակ հետո էլ մտնում է փողոցները հեղեղի բերած սղոմից ու կեղծից:

Մեր լուսավորիչներն արդարևո՞ւմ են, ասում են՝ բնական աղետ էր, ի՞նչ կարող էինք անել: Սակայն մեր գրուցակիցը՝ արթիկցի գործարար Յուրա Սահակյանը մասամբ է համամիտ այդ տեսակետի հետ: «Համաձայն եմ, ասում է նա, հեղեղը բնական է, բայց ինչու այդպես լցվեց տները: Արթիկն Արագածի փեշին է, այսինքն հեղեղները միշտ էլ Արթիկում կան, բայց այս անգամ չափազանց առաս էին: Արթիկով երկու ձորակ է անցնում Սորոկվենց ու Բմբուլենց ձորերը, դրանք հո իրենք իրենց չեն առաջացել, արհիների ընթացքում Արագածի սելավաջրերն են բացել դրանք: Դրանք բնական հզոր հեղեղասարերն են եղել և զայն ժամանակից: Եղ երկու հեղեղասարները սարիների ընթացքում լցվեցին Արթիկի տուֆի արտադրական բափոններով՝ խորհրդային սարիներից դեռ: Հեղեղասարները փակվեցին կամաց-կամաց, իսկ այդ բնադատական խնդիր մասին բարձրագույն մարմինը որոշեց մասնաժամանակում ևս չթողնել ինչ միայն ստանում: Այս անգամ հեղեղն անմխաբեակ էր, ու ամբողջ տուֆի թափումը ջուրը բերեց-լցրեց ֆաղաբը: Հեղեղասարների ելքերը փակվեցին, ջուրը բարձրացավ-լցվեց տները: Բնությունը խստագույնս դաստիարակ մեզ՝ մեր իսկ սխալներ համար: Ջրերը մարդու ձեռքով կուտակված կեղտը լցրեցին տները՝ հասկացնելով, որ մտնեն: Հեղեղը կա-

Արթիկի հեղեղը բնության վրեժն էր

րող է դարձրել կրկնվել, մանավանդ՝ հիմա կլիման փոխվել է: Մենք խախտել ենք բնության օրենքը՝ սա բնադատական խնդիր է դարձել: Ջրերը ձեռակալեցին, բնության օրենքներով են առաջացել՝ ո՞րն էս թափումը լցնում այնտեղ, հեղեղ էլի է լինելու:

Ընդհանրապես հայերս ձիս չենք աղում՝ մեկ-երկու սարի հեղեղ-աղետ չեղավ՝ հանգստանում ու նույն սխալներն ենք գործում: Երկրաբանից հետո նույն ձեռքով մանուկը չենք չենք սարում: Ամեն մի տուֆահանգի բնադատման դեպքում թափոնները մեզ է հարթել, հո-

ղով ծածկել, դարձնել վարելահող: Դա չի արվել: Աղակաճեց ենք բնությունը: Եթե է, հիմա տուֆի մեծ արտադրություն չկա, ավելի քան հին կուտակումներ էին, բայց ձորերը, միևնույն է, մեզ է մտնել հին թափոնից: Դա՞նք էր լցվածությունից՝ դա աշխարհաբար ու ֆինանսաբար գործ է, որը հազիվ թե Արթիկի ֆաղաբաբարանը կարողանա գլուխ բերել: Դա՞նք էր երկրի բյուջեի անմխաբեակ վիճակից՝ դա անհույս գործ է: Իսկ ջրհեղեղների հետ դեռ ոչ ոք չի պայմանագիր չի կադել:

Մ.Խ.

Cherchez la femme

Օլանդի վարսավիրը ստանում է գրեթե նույնքան աշխատավարձ, որքան Ֆրանսիայի նախարարները: Այս լուրը անցնող շաբաթ ամենամեծ արկածներից էր: Պարզվեց, որ վարսավիրը, ում անունը Օլիվյե է և ուր 46 տարեկան է, ստանում է 9895 եվրո՝ առանց հարկերի, մաքուր, այն դարձապես, երբ Ֆրանսիայում նախարարի աշխատավարձը կազմում է 9940 եվրո, կրկին մաքուր: Եթե հետաքրքիր, ապա ավելացնենք նաև, որ Օլիվյեյի հետ նախագահ Օլանդը աշխատանքային դաշմանագիր է կնքել 2012-ին, հինգ տարի ժամկետով, և դարձավ օլանդական վարսավիրն ամեն ամիս սալ վերոհիշյալ մաքուր աշխատավարձը, իսկ վարսավիրը ստանձնել է դարձավ լուրջությամբ միշտ լինելու նախագահի համար և ուղեկցել Օլանդին՝ վերջինիս արձանագրության ուղեւորությունների ժամանակ, մկրատով, անուշաբույր, վարսավիրական, իհարկե:

Մի խոսքով, հաջորդ սարի Օլիվյեյի աշխատանքային դաշմանագրի ժամկետն ավարտվում է, և հաշվի առնելով, որ Ֆրանսիայի նախագահի կողմից միշտ մեզ է վարսավիր լինի, ապա կարող մեզ կհրեղի անճշտությանը և անարդյունավետ աշխատանքն ու գնալ Ֆրանսիայի դեսպանատուն՝ վիզայի հետեւից: Հետո կամ կրեթի բախտները, կամ ոչ, նկատի ունեն, դեսպանատանը կամ վիզան կսան, կամ ոչ: Ընդ որում, դարձ գլ, թե ո՞ր դեպքում բախտները կրեթի, ֆանի որ 2017-ին, այսինքն հաջորդ սարի, երբ Օլիվյեյի աշխատանքային դաշմանագիրը դադարի գործել, ավարտվելու է նաև Օլանդի նախագահական ժամկետը, և դարձ գլ, թե ո՞վ կլինի Ֆրանսիայի հաջորդ նախագահը և նա ինչպես կվերաբերի միգրանտներին, հասկալի միգրանտ-վարսավիրներին:

Բայց այս դաշմանությունը ինձ հետաքրքիր է քվեաց ամենեւին էլ ոչ Օլիվյեյի դասառնով, առավել քան նրա աշխատավարձի: Ինձ անհամարձակ ավելի հետաքրքիր է Ֆրանսիայի նախարարների ցած աշխատավարձը, իսկ 9940 եվրոն Ֆրանսիայում բարձր աշխատավարձ է, այն էլ այն դարձապես, երբ սիդոված են դարձրել կուտակումները գնել, որոնք Ֆրանսիայում գնում են բեռնդային խանութներից, ֆանի որ «Մալաթիա» տնտեսական շուկան: Այսինքն թանկ, իսկ թանկ կուտակումը Ֆրանսիայում մի նախարարական աշխատավարձ արժի, այն էլ, եթե այնքան էլ թանկ չի համարվում: Ուրեմն որտեղից են գնում Ֆրանսիայի նախարարները իրենց կուտակումները, իսկ որն ավելի կարեւոր է՝ ինչպե՞ս: Գուցե նվե՞ր են ստանում: Լավ, բայց ինչպե՞ս: Ասենք ծննդյան օրը, ֆինանսների նախարար Միշել Սափենը կուտակում է նվեր ստանում, բայց հո բոլոր հյուրերը կուտակում չեն բերելու, այսինքն, ենթադրենք, այդ նվեր ստացած կուտակումը երկուսուսուկ օրը հազարավոր կառավարության միջոցով, բա Բելգիայի ֆինանսների նախարարի հետ երեքսուսուկ օրը նախատեսված հանդիպմանն ի՞նչ է հազարելու:

Մնում է մեկ տարբերակ, գնում են: Ու այստեղ առաջ է գալիս հիմնական, կարեւորագույն հարցը, ինչպե՞ս, եթե ոչ աշխատավարձով: Կոռուպցիայի, Ֆրանսիայում, չգիտեմ: Բիզնեսներ ունեն Ֆրանսիայի նախարարները, կրկին չգիտեմ. համեմայն դեռ Ֆրանսիան հայտնի չէ ո՞չ լիցենզիայի ապահովող կոռուպցիայով: Փոխարենը հայտնի է կուտակումներով, արդեն նաև վարսավիրով, էլի քան բաներով, օրինակ՝ կամանգով: Cherchez la femme, ասում են Ֆրանսիացիները, կարծես դասախոսներով մեր հետաքրքիրները: Բանն այն է, որ այս արտադրությանը բառացիորեն նշանակում է՝ փնտրել կնոջը, սա օգտագործում են այն ժամանակ, երբ այն օգտագործողի կարծիքով սվլալ արտադրողի, գործողության (սղամարդու կասարած) մեզ կնոջ հետ կա:

Կարծում են սա հենց այդ դեպքն է. բանն այն է, որ կամ Ֆրանսիայի նախարարներին թանկարժեք կուտակումներ նվիրում են իրենց կամայի, իսկ նախարարների կամայի միշտ ավելի հարուստ են, ֆան նախարարները, անգամ Ֆրանսիայում, կամ էլ Ֆրանսիայի լիցենզիայի ապահովող կոռուպցիայի կա:

Սա չի նշանակում, որ մենք մեզ է մեզ լավ զգանք, բայց սա նշանակում է, որ Ֆրանսիացիները իրենց մեզ էլ քան լավ զգան:

ՆՈՒՎԿ ԱՅՅՈՒՆ

Ադրբեջանի սննդային արտադրությունը նվազել է 3,4 տկոսով, բյուջեի եկամուտները՝ 21,4 տկոսով

Ադրբեջանի համախառն ներքին արդյունը 2016-ի հունվար-հունիս ամիսներին նվազել է 3,4 տկոսով: Այս մասին հայտնել է այդ երկրի վիճակագրության միջազգային կոմիտեի: Նշվել է, որ վերոնշյալ սննդամթերքի արտադրությունում դրսևի ծավալների 33,6 տկոսով նվազանք: Ոչ նավթային հասվածում արձանագրվել է 6,1 տկոս անկում, իսկ նավթային հասվածում՝ 2,1 տկոս աճ: Դարձաբանենք, որ ոչ նավթային հասվածում և հիմնականում շինարարու-

թյունում սննդամթերքի արտադրությունը հետևանք է այն բանի, որ այս շրջանում ներդրումները կասարվում են Ադրբեջանի սննդային արտադրության հիմնական՝ նավթաարտադրության շրջանից ստացված եկամուտներից: Նավթի գների անկման դարձաբանում անհնար է դառնում այլ շրջանում ներդրումներ կասարել: Ինչ վերաբերում է նավթային հասվածում արձանագրված աճին, ապա հերթական անգամ տեղեկացնենք, որ խոսքը ազգային արժույթով՝ մանաթով արտադրված աճի մասին է, որն ավելի ֆան կրկնակի արժեզրկ-

վել է: Հետևաբար, դրաբանում համարությանը, նկատի ունենալով դրաբանում նավթի վաճառքը, նավթային հասվածում նույնպես անկում է արձանագրվել: Հարեան երկրի մյուս սննդամթերքի արտադրությունում նույնպես բարձր չեն: Այսպես, այդ երկրի լիցենզիայի բյուջեի եկամուտները կազմել են 6 մլրդ 133 մլն մանաթ, ինչը 21,4 տկոսով դալկաս է նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի մոտեցից, իսկ ծախսերը կազմել են 6 մլրդ 821 մլն դրամ՝ 20,5 տկոսով դալկաս նախորդ տարվա առաջին կիսամյակից: Ա. Մ.

1 Թղթակիցները կամ գրագետները, երբ իմացել են, որ լրագրող են, այցեխոս են սկսել, անդամառ հրավիրել թուրքիս՝ նույնիսկ խոսքացել ճանադարհաբանաբար հոգալ: Ընթերցողներին մտաբար ենթադրությունները փարատելու համար կարճ կադել՝ դեռ չեն գայթակղվել: Թուրքիսը մեր թերթը թղթակից չի ունեցել, բայց «Մարմարայից», «Ժամանակից» երեան այցելող մեր հայ գործընկերներն անդամառ «Ազգ» էին այցելում: Նրանք ինչ նկատել էին թերթում լինելին, աչքահույզներով անդամառ: Երեւի դրա համար էլ չար աչքը, խոսքը հաշվով, չէր դիտարկում մեզ՝ վագրում էինք ու ոչ մեկիս ոտը չէր կոտրվում, բանարարներ ու սղառնալիներ հնչում էին, բայց կյանքի իրավունքից չէին գրկվում բարեբախտաբար, թերթը դարձրելով, տարբեր դասառններով լույս չեստալ, բայց դեռ կենսունակ է: Ու դեռ ավելին՝ «Ազգի» ընթերցողը, քաբաթերից չվարժված՝ դեռ օրաթերթ է հոլովում ու սղառնում աշխատակազմին ամեն ինչ անել, որ օրաթերթի տեսով նորից վերադառնա:

90-ականների «Ազգում» երկու թուրքագետ աշխատակից ունեինք՝ Հակոբ Չաֆրյանը և Մուրադ Բոջոլյանը՝ խիստ տարբեր հայացքներով: Բոջոլյանը հավասարիմ էր իր մյուս «երդմանը»: ՀՀ առաջին նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի թուրքերենի թարգմանիչը թեև չէր օրգանում իր լիազորություններն ու չէր գաղտնագրեթում կողմերի՝ այս կամ այն տես-ա-տես հանդիպման մանրամասներ, բայց մեր թերթում իր վերլուծությունը քան հաճախ

«Ազգը» փոստատար...

ենթադրել էր թախ, թե նա թարգմանն է նաև երկու՝ հարաբերություն չունեցող երկրների գերթաբուն իրենք: Նույնիսկ այդ ժամանակ ոչ ընթերցողների, ոչ էլ խմբագրակազմից որեւէ մեկի մտքով չէր կարող անցնել, որ նա կարող էր նաև հասնուկ հանձնարարություն կասարել, հայտնվել Ազգային անվտանգության ծառայության նախարարի կենտրոնում ու հետագա՝ կարծես 10 տարին անցկացնել մեկուսարանում:

Հակոբ Չաֆրյանի գերկարծ դիրքորոշումը Բոջոլյանի գրածից քան էր տարբերվում: Ես նրա վերլուծությունները կարդալով, հանդկած էի, որ որեւէ բան բաց չեմ թողել «թուրքական լրահոսից»՝ աղաղի նում էի նրա մասնագիտական բարձր որակին և հավասում, որ զինված են անաչառ ու թարձ տեղեկատվությամբ: Հենց այդ վտանգությունն օգնեց, որ Բոջոլյանը 1997-ին բանավոր հարցազրույց վարեմ ԳՂՀ-ում թուրքիայի դեսպան Վոլֆան Վուրալի հետ, որ մեր թերթի մասին, ենթադրում եմ, զիտեր: Հակոբ Չաֆրյան անունը՝ ազգանունը վտանգություն էր ներհանել նաև գերմանաբանակ թուրքերի օրգանում: Երբ ժամանակին ինտերնետային տարբերակով ամեն օր թարգմանում էր «Ազգի» թուրքերեն տարբերակը, նրանք ջանում էին կադ հաստատել մեր թերթի հետ՝ համոզված լինելով, որ Հայաստանի հասարակությանը իրենց գաղափարները փոխանցելու լավագույն փոստատարը «Ազգ» է՝ իրենք են խոսն-

վանել՝ «անաչառ է, զգույս, օղեբախտ»:
Հակոբ Չաֆրյանն ու Մուրադ Բոջոլյանն իհարկե մեծական ներկայություն ունեին, բայց «Ազգ»-ի ընթերցողի համար իսկական հայացություն էր Լուսինի Դուկասյանը: Մի լրագրող, որ 90-ականներին գնաց Թուրքիա, հարցազրույցներ վարեց բոլոր ազդեցիկ կուսակցությունների ղեկավարների, նույնիսկ վարչադեսուհու հետ, ու դրանք անգլերենից թարգմանաբար տղազրկեցին մեր թերթի էջերում: Գյումրեցի, մոսկվայաբանակ Լուսինի, որի վրա կրկնակի ֆաղաբաբան լինելն իր ամուսնուհուն էրել, ոտքից գլուխ տղազրկեց մեզ առաջին իսկ հանդիպումից: Աշխույս, թարձ հունորով, հաստատական, ու նաև զիտեր, հանդկած էր, որ իր նորածնության վերջին ճիչ հազուկադեմ էլ իր գեղեցիկ դուստրոնան դարձադիրն է: Գյումրիի երկրաբանին հարեան երկրից էլ դաստատականություն էին հայտնել օգնել ու քան լավ զիտերն մեր անլույս, անհաց կենցաղը: Ցորեն էին առաջարկում: Ոնց ուրախացա, որ այդ դիմադրությունը հարցազրույցների հեղինակը՝ Մոսկվայի մեր թղթակից Լուսինի Դուկասյանը թուրքերեն նաև իր չհնաղ տեսով էր հաղթել: Իսկ մի ֆանի սարի առաջ նրա հետ զրույցից խոսք չէր սվել Մոսկվայում Ադրբեջանի դեսպան Բյուրբյուրյուլյան: Ով չի հասցրել ժամանակին կարդալ, կարող է ընթերցանել այս վերջինը՝ մեր արխիվում այն որոնելով:

(Շարունակելի)

ՀՈՎԻԿ ԱՅՅԱԼ

Ղարաբաղից ուզելն ու Ղարաբաղն ուզելը սարքեր բաներ են: Օրինակ Ղարաբաղն ուզում է թուրքը, քանի որ հայրենասեր է, Ղարաբաղից ուզում են Երեւանում, քանի որ խաղաղասեր են՝ արտաքին փառաբանության մեջ, անուշուշ, միայն այնտեղ, իհարկե: Անուշուշ կարելի է Ղարաբաղից անմեղ բաներ ուզել, օրինակ՝ արդար, ոչ թե հող, ազատ Արցախ, ոչ թե «Ազատ Արցախը ողջունում է ձեզ» ցուցանակ, Ստեփանակերտից ու Շուշիից, ավելի ճիշտ՝ միայն Ստեփանակերտից բացի ուրիշ փողոցներ էլ, ոչ թե գյուղեր, որոնց մեծ է փողոցներ անվանել, քանի որ Արցախը մեծ է փողոցների ունեւն, ու որովհետեւ գյուղացին փողոցից չէ: Մի խոսքով, մեծ անմեղ բաներ Ղարաբաղից կարելի է դահանգել, բայց սարած... Այն օրը, երբ Ղարաբաղը Արդրեզանին հանձնեց ազատագրված

Ի դեմք, Արցախում Արցախին հանդիմանելը ֆանսազիայի ժանրից չէ, օրինակ Գերմանիայի ԱԳ նախարար, ԵԱԿԿ գործող նախագահող Ֆրանկ-Վալթեր Շտայնվայերը, ըստ նախօրոք հայտարարված լուրերի, սարածաբանային իր վերջին այցի ժամանակ մեծ է հանդիմանում Արցախի նկատմամբ, բայց այնպես սաքսվեց, որ Շտայնվայերը միայն հանդիմանում էր Արցախին, ինչի համար ինչ կարելու է որոշել: Մերոնք դիտարկում են, որ հանդիմանումը Ստեփանակերտում չէր, իրենք էլ դիտարկում էին, որ հանդիմանումը ըստ նախօրոք իրենց հասցած գերմանական անուշուշի չէր: Այդ հանդիմանումից հետո ԱԿՄ ԱԳ նախարար Կարեն Միրզայանը հայտարարեց, որ Ղարաբաղը մեծ է վերականգնվող որդես բանակցությունների լիարժեք կողմ:

Մի խոսքով, բանակցությունները Ղարաբաղի հետ, իսկ ավելի ճիշտ՝

վորում են ադրբեջանցի հինգերորդ դասարանցիներն անկախ սեռից՝ հինգերորդ ադրբեջանական փառաքել է, մեծ բանակցելովն ենք մասնակցելովն ենք: Դե եթե վաս բանակցությունները միջոցառված լավ են, ուրեմն բանակցելու ենք, այսինքն բանակցելու ենք Արցախի շուրջ, Չանգեզուրի շուրջ, Երեւանի շուրջ, հնարավոր չէ, իսկ ինչն է, այսինքն ինչ սարքերություն մեծ բանակցում ենք Արցախի շուրջ, թե՛ Երեւանի, հետեւաբար, եթե առաջինի շուրջ բանակցելը հնարավոր է եւ դա մասերազմից լավ է, ուրեմն Երեւանի շուրջ բանակցելն էլ հնարավոր կլինի եւ դա էլ մասերազմից լավ է:

Իմ կարծիքով վաս դիվանագիտություն (բանակցություն) չի լինում, լինում է դիվանագիտություն եւ լինում է մասերազմ, մեկը՝ մյուսի մասն է, այն սարքերությամբ, որ մասերազմը միայն դիվանագիտության մասը չէ, ինքն առ-

Բարի ավարտով չար հողված

մեկ օրը, նույնպես է, որ հայկական կողմն ընդունում է, որ այս հայկականության մեջ ինքը օկուպանս է, մի ֆիչ, բայց օկուպանսը մի ֆիչ չի լինում, կամ լիով է լինում, կամ էլ ազատագրող է լինում: Ուրեմն այն օրը, երբ Արցախը մեկ օրը վերադարձեց Արդրեզանին, ուրեմն ընդունում է, որ օկուպանս է: Առհասարակ ոչ մի երկիր իր հողը հարեւանին հենց այնպես չի հանձնում, միայն մի անգամ դա արել է ցար Ալեքսանդրը, մի ուրիշ անգամ էլ ոչ ցար Խրուշչովը, վերջինս, ասում են, խմած է եղել, չնայած, եթե ասելով է, ապա ցար Ալեքսանդրն էլ Ալյակսան ամերիկացիների վաճառելիս խմած է եղել:

Պատմությունը կարծես թե այլ էջ չունի, երբ մի ժամանակ իր հողի մի կտորը հենց այնպես հանձնում է մեկ այլ ժամանակը, եթե ունի էլ, ապա մեծ է ուսումնասիրել, ամենայն հավանականությամբ, նա ով հանձնման որոշումը կայացրել է, խմած է եղել: Եթե Երեւանում խմելու թեման, ապա անցնող Երեւանի ԱԳ նախարար Սերգեյ Լավրովը Բախլում հանդիմանել էր Իլիամ Ալիևին: Այդ էլ մար Մամեդյարովի հետ համաձայն ասուլիսում ռուսաստանցի թիվ մեկ դիվանագետը (որոշ սլոյաներով՝ արեւելյան Եվրոպայի եւ արեւմտյան Ասիայի թիվ մեկ դիվանագետը) կառուցողական է որակել իր այցը Արդրեզան, նշելով, որ Իլիամ Ալիևի հետ դարբանայան հակամարտության շուրջ «անկեղծ ու կառուցողական» զրույց են ունեցել: Թե որ Բախլով կարող են միմյանց հետ անկեղծ լինել Լավրովն ու Ալիևը, այլ հարց է, կարելու, բայց այլ: Լավրովն ավելի վաղ Երեւանում էր, որտեղ հանդիմանում էր նախագահ Սարգսյանին, վերջինս հետ էլ անկեղծ ու կառուցողական զրույց ունեցավ, որի մասին հայտարարվեց Երվանդ Նալբանդյանի հետ համաձայն ասուլիսում, թողնելով դարբանայան հակամարտության վերլուծաբաններին դարձել, թե ո՞նք հետ է ավելի անկեղծ Լավրովը՝ Սարգսյանի, թե՛ Ալիևի, եւ ինչն ավելի կարելու է՝ ո՞վ է ավելի անկեղծ իր հետ, Երեւանը, թե՛ Բախլում, եթե ոչ ոք, գուցե Ստեփանակերտից դիմի: Դե, ինչպես որ կարգն է, ԱԿՄ ԱԳՆ-ն դաժանասիրտ դիմի ԱԿՄ ԱԳՆ-ին, որ ցանկանում է հանդիմանում կազմակերպել Լավրովի եւ Բախլովի Սահակյանի միջոց, ԱԿՄ ԱԳՆ-ն էլ ռուսաստանյան այս ցանկությունը գրավոր հանձնի Արցախի նախագահի աշխատակազմ, որտեղ մնարկեն (մի քանի օր), ապա դասասխան գրություն ուղարկեն ԱԿՄ ԱԳՆ-ն, որ «Համաձայն ենք Շուշիում»: Այդ Լավրովը գնա Շուշի, թե՛ Բախլում ինչ կմտածի:

Ղարաբաղի շուրջ Երեւանում են, ու ինչպես ասում են հասուն դեղինները՝ թողնենք, թող իրավաբաններն աշխատեն, մասնավոր, որ մասնագետ չենք: Իսկ եթե մասնագետ եք, ապա խնդրում են այնպես արել, որ Ղարաբաղի շուրջ բանակցությունները չեղ ունենան Ղարաբաղի հետ, թե չէ անհամաձայնական բան է ստացվում, անկեղծ, կառուցողական, բայց անհամաձայնական:

Թուրքերն ուզում են՝ Ղարաբաղը, մյուսները՝ մեզին, մենք՝ Ղարաբաղից, ու քանի որ Ղարաբաղը դարբանայան հարցում բանակցող լիարժեք կողմ չէ, հարցը մնում է չլուծված, ու քանի դեռ Ղարաբաղը դարբանայան հակամարտության բանակցող լիարժեք կողմ չէ, եկե՛ք մի խաբեք, թե ազգերի իմաստասեր կա: Կլինեք, եթե իմաստասեր կա Ղարաբաղը սեղանի շուրջը լինեք: Զանի դեռ չկա՝ դարբանայան հարցը Հայաստան-Արդրեզան սարածաբանի վեճ է, հողի կռիվ: Նրանք են մի 800 հեկտար վերցնում՝ նրանք են հաղթել, մեծ մնացածը չենք սալիս՝ մեծ չենք մարսվել: Այսպես Երեւանում, այսպես դեռ երկար, առանց լուրջ բախումների, իսկական մասերազմի, ավերիչ ռմբակոծությունների, մանրամասն, մուգ-մուգ, կամայականաց, նրանք առաջ կգան, մենք չենք թողնի, մենք չենք թողնի, նրանք առաջ կգան ու բոլորը գոհ եւ երջանիկ կհայտարարեն, թե վաս բանակցություններն ավելի լավ են, քան մասերազմը: Հա՛ որ: Օրինակ, եթե վաղը Բախլում հայտարարի, որ ինքը Արցախն էլ է ուզում, Չանգեզուրն էլ, Երեւանն էլ, ուն, ինչպես սո-

հասարակ մահ է:

Ի դեմք, մահի մասին. Սերժ Սարգսյանը համաարաբական «Ալ-Մալայդին» հեռուստաընկերությանը սված հարցազրույցում հայտարարել է. «Կարելի է ոչնչացնել բոլոր դարբանայաններին, բայց հնարավոր չէ նրանց սի-դել արդելու Արդրեզանի կազմում, եթե անգամ ամբողջ աշխարհը, բոլոր հիմնական ուժերը միավորվեն եւ հանդես դարբանայաններին, որ նրանք մեծ է արդել Արդրեզանի կազմում, հավասարե՛ք դա անհնարին կլինի»:

Հարց է առաջանում. եթե անգամ ամբողջ աշխարհը, կամ բոլոր հիմնական ուժերը անհնար է, որ դարբանայանցիներին հանդեմ արդել Արդրեզանի կազմում, քա ինչն է հնարավոր, այսինքն հիմա ամբողջ աշխարհն ու բոլոր հիմնական ուժերը ինչն է զբաղված: Երկու սարքերակ կա՝ կամ դարբանայաններին ոչնչացնելով, իսկ ինչպես Սերժ Սարգսյանն է նկատել, դա հնարավոր է, եւ կամ Արդրեզանին հանդեմ: Ես չզգիս, թե նվազներից ո՞ր սարքերակն է սեղավորվում սա, բայց Բախլում Լավրովն ու Ալիևը դարբանայանի վեճն են, որ Ռուսաստանը Արդրեզանին կմասակալարի (փողի դիմաց, անուշուշ) ստառագիտության մոտ խմբարկան: Իսկ մե՞ք, մե՞ք ի՞նչ, մե՞ք ի՞նչ հարձակողական զենք մեծ չէ, մենք բանակցում ենք եւ ինչպես ասում է ԱԿՄ փոխնախագահ Է. Շարնազանովը՝ «Վաս բանակցությունները մասերազմից լավ են»: Ինքը չի ասում, մի տեղ կարողանել է, ինքը Երեւանում: Սա Երեւանում են, որդեսի այս հողվածը բարի ավարտ ունենա:

Բայց նա 17 տարեկան է

Ես հասկացա, թե ինչն է Հանրապետությունը իր նախաձեռնության անունը դրել Ազգային Միացյալ նախաձեռնություն: Պատճառն անուշուշ այն է, որ այս նախաձեռնությունը ամբողջ ազգից է գալիս, օրինակ Գավառի բնակիչները, Քլեմենտի բնակիչները, Մարտիկի ու Սարատկի բնակիչները, ինչպես նաեւ Արցախի հայերն ու Երեւանցիները, մի խոսքով՝ բոլոր-բոլոր հայերը, որոնք, ըստ վերջերս հրատարակված ուսումնասիրությունների աշխարհում 10 մլն 297 հազար 770 հոգի են, միացել են դասանի Հահեմի նախաձեռնությանը, դա համար էլ այն կոչվում է ազգային, այլ ավելի դարձ է: Բանն այն է, որ Հահեմը, ինչպես փոքր սարքերում «խորհրդավոր կղզի» վերջ կարողացած յուրաքանչյուր երիտասարդ (ավելի քան դասանի) ունի երազանք՝ ստեղծելու ինչ-որ համաբարեկամ, համագրային, անգամ վերագրային բան: Նման երազանք ունենն նաեւ միջին դարերում դեղի ամերիկյան մայրցամաք Եսադող Եվրոպացիները, որոնք բոլորի երազանքները ի վերջո հավաքազրկեց եւ ստեղծվեց այսպես կոչված ամերիկյան երազանքը: Ահա եւ գաղտնիքը: Երբ Ազգային Միացյալ նախաձեռնությունը դարձնում ենք հաղթական, ինչը հասցան անելու ենք հողվածներում առնվազն, ապա ստացվում է՝ ԱՄՆ ու, եթե Հահեմը Հարությունյանը ընդհիվ նախաձեռնության նախագահ, ապա կսացվի, որ 17-ամյա դասանին ԱՄՆ նախագահն է: Սա մի ֆիչ անարդար է ԱՄՆ նախագահի համար արդեն մեկ սարի համառ եւ հեռուդական դարբանայան Դոնալդ Թրամփի եւ Հիլարի Էլթոնի նկատմամբ, բայց դա իրենց խնդիրն է:

Ինչն է: Ազգը հանդես է գալիս Միացյալ նախաձեռնությամբ, եւ 17-ամյա «նավադես»-ի գլխավորությամբ գնում է դեղի ինչ-պես նախաձեռնության նախաձեռնում է գրված կարմիր սառնով՝ «Մեր բոլորի երազանքների երկրի կառուցումը» (կրկին երազանքներ): Չէ, խնդիր չկա, երբ դասանիները, թեկուզ երիտասարդները, անգամ մեծահասակները երազում են, եւ երազանքի հետեւից գնում են, դա միայն ողջունելի է: Այս առումով Հահեմի ֆայլը ամենն էլ դասադարձի չէ: Խնդիրն այլ տեղ է, ազգային մեջ է, ազգային բառը չարաբանելու մեջ է, այն էլ երբ 17 տարեկան են, իսկ դա մարդու կյանքի սխալվելու սարքերն են:

Ես չզգիս, թե ինչպես է վերաբերվում անգաղտնիքան մեջ գտնվող Հանրապետությունը իր դասանի որդու այս նախաձեռնությանը, բայց կարծում են՝ մեծ է ինչ-որ կերպ վերաբերվի, ավելի ճիշտ՝ մեծ է ինչ-որ կերպ վաս վերաբերվի:

Հարաբարակավ մնադառնել որդուն, անուշուշ չարքի, անգամ ոչ հրադարակավ մնադառնել չարքի, բայց կարելի է նրան գրեք սալ կարդալու: Օրինակ, երբ Հահեմը 7-8 տարեկան էր, իսկ դա, ուսարդություն, 9-10 տարի առաջ էր, եւ նրա հայրը՝ Հանրապետությանը նրան Մուկ էր անվանում, ամեն ինչ անում էր, որ շղան Երեւանի կարդալ, այս օրը անակներում էլ նրան է սվել «խորհրդավոր կղզի» վերջ եւ խնդրել, որ կարդա, կարդա, ոչ միայն այդ գիրքը, Երեւանում մեջ առաջադրակ կարելուր գիրքը չէ, կարելուր Երեւան է, մանավանդ, երբ չզգիս, թե ո՞ր երկու, երեք, չորս... գիրքը կարդաս, որ ամեն ինչ հասկանաս ու իմանաս: Այնպես որ Հարությունյան ընթանիներում սիրում են գիրք կարդալ, կարելուր են դա, ուրեմն հայր Հարությունյանը մեծ է մի նամակ գրի՝ իր որդուն, իսկ ավելի լավ կլինի, որ ոչ թե նամակ գրի, այլ ռուս վերադառնա եւ բանավոր հանձնարարի, խնդրի որդուն, որ Հահեմը Երեւանի գիրք կարդալ, մանավանդ երբ դեռ ընդամենը 17 տարեկան է, ավելի ու կարող է դառնալ ԱՄՆ նախագահ ու ստեղծել մեր բոլորի երազանքների երկիրը, բայց ավելի ու էլ գիրք չի կարդա, իսկ եթե գիրք չկարդա, ԱՄՆ նախագահ էլ չի դառնա, մեր բոլորի երազանքների երկիրն էլ չի կառուցի:

Նրա գիրք կարդալու ժամանակն է, վասահ են, որ կարդում է, վասահ չեն, որ Երեւան Երեւան կարդար, կիմանար, որ ազգի անունից բոլորն էլ խոսել, ավելի ճիշտ՝ ով խոսել է, ազգի անունից է խոսել, դա համար էլ մենք այսօր չենք արդուն մեր բոլորի երազանք երկուն:

ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱԼ

2014 թվականի փետրվարի 28-ին «Ազգը» հրատարակել էր ռուսաստանցի հայտնի գործարար Վարդգես Արծրունու առաջարկը, որը վերաբերում էր Հայաստանի չգործող արտադրական ձեռնարկությունները ասիզանաբար աշխատեցնելու հնարավորություններին: Ավելի կոնկրետ՝ Արծրունին էլ էր համարում չգործող ձեռնարկությունները հետ գնելն ու վաճառելը գրագետ ու բանիմաց գործարարների, ովքեր ի վիճակի են ոսփի կանգնեցնել եւ գործարկել այդ ձեռնարկությունները: Հրատարակումը, որը կոչվում էր «Վարդգես Արծրունի. «Ես գիտեմ Հայաստանը ծանր վիճակից դուրս բերելու եւ շինարարությունը զարգացնելու», լուր արձագանք էր գտել: Վերջերս «Ազգ» էր այցելել Արթիկի գույլոյի ֆաբրիկայի նախկին տնօրեն, իսկ 1992 թվականից այդ ձեռնարկության սեփականատեր **Յուրա Սահակյանը**, որը մեզ հետ զրուցում էր, որ իրեն զգացել է Վարդգես Արծրունու բարձրագույն դիրքերի հասցեատերից մեկը: Սակայն ճանաչելով Արծրունու անձանք, նրա գործարար ունակություններն իմանալով՝ իր կողմից ընդառաջ առաջարկ է անում Արծրունու եւ բոլոր այն սփյուռֆահայ գործարարներին, որոնք կուզենային Հայաստանում ներդրում անել եւ արտադրություն զարգացնել: Առաջարկի էությունն այն է, որ ինքը հինգ տարով անհատույց սրամարդում է ձեռնարկությունն իր ենթակառուցվածքներով եւ հարակից սարածներով, որոնք ունեն մերթող այդտեղ արտադրություն զարգացնել՝ հինգ տարի անց միայն գործարար համաձայնության մասին խոսակցությունը ստորագրելով:

Յուրա Սահակյանը՝ Վարդգես Արծրունու առաջարկին ընդառաջ

Արթիկի գույլոյի ֆաբրիկայի շինարարական թվականներն, երբ ֆաբրիկայի տնօրենը Յ. Սահակյանն էր: 1978 թվականից նոր շինված ֆաբրիկա սկսել է աշխատել 10 միլիոն զույգ գույլեղեն նախագծային հզորությամբ, 1000 աշխատողով: Սեփականաւորումը (1992 թվական) մի փոքր առաջ այն սեփականատեր վերագնվել է, սակայն դարձվել է՝ սեփականական լուրջ թերություններ ունեցող սարավորումներով է եղել վերագնվումը, դրանք հանվել էին օրգանառությունից եւ դեռ է փոխարինվելին: Սարավորումները դաժան դարձան, որ ֆաբրիկան կանգնի: Հաջորդեց խորհրդային Միության փլուզումը, սարավորումների փոխարինումը գրվեց սառույցին, այդ վիճակում էլ ձեռնարկությունը սեփականաւորվեց: Մեծանունը այդպէս էլ չհաջողվեց փոխել, դրանցով մրցունակ արտադրանք հնարավոր չէր թողարկել: Այն ժամանակից Յ. Սահակյանը աղարկում էր ներդրող է որոնում. «Ձեր թերթի հրատարակմամբ ռեալ մարդու տեսք, որ ուզում է ներդրում անել, անհանգստացած է Հայաստանի վիճակից, կոնկրետ առաջարկություն է անում՝ դա ինձ ոգեւորեց: Վարդգես Բագրատի ճանաչումն էմ, եւ նրա գործարար հզորությանը տեղյակ եմ: Խելացի բան է ասում, առաջարկում է ժամանակակից քիմիական սեփականաւորումները (ես չեմ ասի, թե քիմիական գնում) հետ գնել սեփականաւորներից եւ վերավաճառել այնպիսի մարդկանց, ովքեր կարող են ներդրում անել: Իսկ ես ասում եմ՝ ինչու վաճառել, գնել՝ ավելորդ ծախսեր կատարել: Ես ողջ այս արտադրական համալիրը դնում եմ, այն լուր լավ է դաժանաբան, շինարարները հարմարությունները, վերելակներն ու սանհանգույցները կան-գործում են: Երբ հարկանի շինվել է 13 հազար մ արտադրական մակերես, բոլոր ենթակառուցվածքները լավ վիճակում, գազաֆիկացված, ջուրը կա, եթակայանները կան, սրանաֆորմատորային ենթակայանները նույնպէս, ներսի ամեն ինչն իր տեղում է, 1,7 հա

մեկ՝ սրամարդային միջոցների սեփականաւորումն է կայան եւ գազաբալոնների վաճառման լաբորատորիա, մտածելով, որ գուցե սազգված շահույթով դաժան ֆաբրիկայի արտադրատարածի տիտանի կարգավիճակը, գույլահարկը մուծի: Սակայն այսօր ձեռնունայն է՝ այդ ծառայությունները, հազեցած սարավորումներով, նորոգված ու բոլոր հարմարություններով, չեն աշխատում: Պատճառը մեր կառավարության՝ իրար հակասող, արագ փոփոխվող որոշումներն են. «Կառավարության որոշումները հիմք ընդունելով՝ փորձեցինք սրամարդային միջոցների սեփականաւորումն անհատույց կազմակերպել: Տեխնոլոգիան, հասկալիքն ավտոմեքանիզմները սեղանաւորված գազաբալոնների վիճակը եւ կատարելիքն այսօր ազգային անվտանգության խնդիր է: Մենք գրոյից կառուցել ենք գազաբալոնների վաճառման լաբորատորիա, հավասարաւորել, բայց կառավարության որոշումը չի աշխատում՝ հսկողությունից դուրս մնալու դաժանաբան: Խոսքը ներդրումներ ենք արել: Փաստերն

Վարդգե կտրոնը վերցնում, փակցնում է սրամարդային միջոցի վրա եւ գնում է, իսկ անվտանգության խնդիրն այդպիսով չի լուծվում: Պատճառն սրամարդային միջոցի շահագործման անվտանգությունն անհատույցն է, միայն կտրոնի առկայությունն է հետաքրքիր: Բայց չէ՞ որ կտրոնը հիմա դարձալիքն է, ֆանի որ սրամարդային միջոցն իրականում սեփականում չի անցնում: Ամբողջ գործունեությունը վերցնում-սալիս են բանկերին, որոնք ձեռնարկում կտրոններ են սալիս, իսկ միլիոնավոր դոլարների հասնող հիմնական միջոցներով համալրված սեփականաւոր կայանները դարձալիքն են մասնավոր»:

Այս առիթով հիշեցի օրենքի համադասախան փոփոխության ֆնմարկումն Ազգային ժողովում, որը համարվում էր կոռուպցիայի հաղթահարման ֆայլերից մեկը՝ վարդգեի հոգեւոր թեթեւացնող: Սակայն Յուրա Սահակյանը համաձայն չէր այս դիտարկման հետ. «Որ վարդգեի համար հեշտացել է, դա խաբուսիկ հեշտություն է: Լուրջ վարդգե, ով իր ընտանիքը մեքենա դրած ման է գալիս, կուզենա, որ իր մեքենան սարին վիճակում լինի»: (*)

Նա միայն սեփականաւոր կայանի համար տեղադրել է 75 հազար դոլար արժուող սարավորումներ, որոնք հիմա դարձել են չօգտագործվող՝ ահա մի ներդրում, որը բոլորովին իզուր է անցել:

3. Սահակյանը փոքր բիզնեսի դժվարին ճանադարի մի այլ օրինակ բերեց, որն իր եղբոր ջանքերին էր վերաբերում: Մանթաշից Արթիկ խմելու ջուրը հասնում էր երկու կիլոմետր անօգուտ հոսելով: Եղբայրը՝ Սուրեն Սահակյանը, լուրջ աշխատեց, որ իրավասուներին համոզի ու օգտագործի քիմիական կոռուպցիոն շեքերը այդ երկու կիլոմետրի վրա եւ ՀԷԿ կառուցելու թույլտվություն ստանա: Այդ թույլտվությունը ստանալու համար նա հաղթահարեց աննկարագրելի խոչընդոտներ, կորցրեց սարին: Նախագծով վեց ՀԷԿ դեք է կառուցվել, հազիվ մեկն է կառուցվել, ժամում 400 կիլովատ է արտադրում, հազիվ հասցնում են վարկերը փակել, վարկով է կառուցվել: Ներդրումն իրենից, խելին իրենից, դրել-արտադրում է, ցանցը (ՀԷՏ ԲԲԸ-Ս) ութ դրամով է գնում էլեկտրաէներգիան, ֆառատունիքները դրամով վաճառում է: Նմանափող ՀԷԿ-եր լուրջ կան, զոնտ ֆան դրամով գնեն արտադրանքը, որոնք մարդը վերադարձնում է հարավորություն ունենա: Բայց այդ սակագներն է հաստատել համադասախան հանձնաժողովը: Երկրորդ-երրորդ սարին է՝ ՀԷԿ-ն աշխատում է, մնացած հինգ ՀԷԿ-երը չեն կարողանում կառուցել, Կառուցվել չի բավարարում, ներդրողի կարիք կա: Նախաեստվում է ՀԷԿ-ի օրգանաւորում օժանդակ սնեստություն կառուցել, էլի եթե ներդրող զսնվի, ամեն ինչ կարելի է անել, բայց ներդրող զսնելը լուրջ դժվար է:

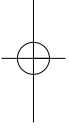
Այս օրինակներից հետո եզրակացությունները հուսալի չէին:

Եթե մի հոյանցիկ հայացք ես նետում Արթիկում համարյա բոլոր նախկին ձեռնարկությունները կան չեն աշխատում, կան մասնակի են աշխատում:

Տարածալիքն կառուցվելու, կառավարությունը միտ խորհրդակցություններ են արել, խոսել են տեսությունը, փոքր բիզնեսը զարգացնելուց, բայց դրանք մնացել են հերթադաս խոսակցություններ: Ամբիոններից բառեր լուրջ են հնչել՝ խթանել, զարգացնել եւ այլն, բայց իրականում ունեն մեկին չի հետաքրքրել Արթիկի ձեռնարկությունների վիճակը, ոչ մեկը ունեն ներդրողի հետաքրքրությունը չի ուղղորդել դեմի Արթիկ: ➔ 7

Այլ ու ձախ ձեռքերի կապը կամ ավելի շուտ՝ անկադրությունը

?Յուրա Սահակյանը, չկարողանալով նախկին գիզան ձեռնարկությունն աշխատեցնել, այնուամենայնիվ, չի հանձնվել: Մեծ ներդրումներով ֆաբրիկայի տարածումն երկու ծառայություն է հիմ-

ԱՐԱՅՍ ՓԱՇՄԱՆ

Արաբագետ, Արևելագիտության ինստիտուտի գիտախոս

Սալեհ Չահր Էդ-Դինի «Մուսա լեռից»... մինչև «Մուսա դաճավայր՝ Այնճար»

«Տայկական հերոսամարտ մահվան ու կյանքի միջև» մենագրության մասին

2015 թ. օգոստոսին Բեյրութում արաբերեն լույս է տեսել լիբանանցի արաբ դասաբան-հայագետ Սալեհ Չահր Էդ-Դինի «Մուսա լեռից»... մինչև «Մուսա դաճավայր՝ Այնճար» (հայկական հերոսամարտ մահվան ու կյանքի միջև) մենագրությունը, որտեղ հեղինակը հանգամանորեն ներկայացնում է 1915 թ. մուսալեռցիների հերոսական դաշնակցության օսմանյան կանոնավոր զորքի դեմ, ի վերջո ֆրանսիական ռազմաօդային ուժերի դեմ, մի ֆանի սարի անց վերադառնալը, իսկ 1939 թ. -ից մինչ օրս՝ կյանքը Լիբանանի Այնճար բնակավայրում:

Նշենք, որ ուսումնասիրվող ժամանակահատվածում Մուսալեռը (այլ անուններով՝ Ջեբել Մուսա, Մուսա Դաղ) գտնվում էր Օսմանյան կայսրության Զալեմի նահանգի Ալեքսանդրի սանջակում, Անժիոֆ ֆաղափց 25 կմ հեռավորության վրա՝ Սիջերկական ծովի ափերին (ներկայումս՝ Զաբալի վիլայեթ): Լեռան շուրջը կար վեց հայկական գյուղ՝ Յոդուճուլ, Բիթիաս, Զաջի-Զաբիբի, Վազրֆ, Խոթբեզ, Զեբուսիե, որոնց բնակիչները (մոտ վեց հազար մարդ) զբաղվում էին երկրագործությամբ, շերտադրությամբ, մեղվաբուծությամբ, անասնադառնությամբ և այլն, ունեին իրենց դպրոցներն ու եկեղեցիները: Իմաստով 1915 թ. գարնանը Արևմտյան Հայաստանի եւ կայսրության մյուս հայկական շրջանների բնակչության շեղահանությունների ու կոտորածների լուրը, եւ խուսափելով նույն ճակատագրից, մուսալեռցիները հուլիսի 29-ին Յոդուճուլում սեղի ունեցած վեց գյուղերի ներկայացուցիչների՝ երեսիկների ժողովից հետո բարձրացան լեռը: Նրանք հասնելուց հետո լեռան բարձունքներից մեկում՝ Դավաջըրում եւ կազմակերպեցին ինքնապաշտպանություն: Մուսալեռցիների մի մասը, ովքեր բռնեցին գաղթի ճանապարհը, այլևս չվերադարձան: Սկսած օգոստոսի 7-ից, օսմանյան բանակը մի ֆանի հարձակումներ իրականացնելուց եւ հակազդեցության հանդիմելուց հետո ի վերջո 15 հազարանոց զորով դաճարեց լեռը: Մուսալեռցիներին այլ բան չէր մնում, քան ակնկալել օգնություն ծովից: Նրանք երկու դասաբան դասաբաններ, որոնցից մեկի վրա նկարված էր խաչ, մյուսի վրա գրված էր՝ «Բիթուսյանները վստահի մեջ եմ, օգնեցե՛ք», որոնցից նկատվեցին դաճարիցների նավերի կողմից: 53 ան-

մուսալեռցիները մարտը մղելուց հետո ֆրանսիական «Գիլեմ» եւ «Ժամն դ'Արկ» ռազմաօդային իրաւորակ փրկված մուսալեռցիներին սեղանների 10-ին սեղանի վրա Պոռ Սայիդը Եգիպտոս: Պատահական չէ, որ հեղինակը օգտագործում է «փրկության նավ» եզրը: Ահա թե ինչ դասաբանություն է ընկած Սալեհ Չահր Էդ-Դինի գրքի հիմքում, որը Մուսա լեռան հերոսամարտի մասին արաբերենով գրված առաջին մանրամասն աշխատությունն է: Նշենք նաեւ, որ հերոսամարտի մասին Ֆրանց Վերֆելի հայտնի «Մուսա լեռան ֆառատուն օրը» վեպը թարգմանված է նաեւ արաբերենի, ինչի մասին իմանում ենք ծագումով մուսալեռցի մտավորական, դասաբան Ասատուր Փաշայանի «Ֆրանց Վերֆելի Մուսա լեռան ֆառատուն օրը» գրքից (Երեւան, 2014, էջ 71):

Սալեհ Չահր Էդ-Դինի գիրքը հրատարակվել է Հայոց ցեղասպանության եւ Մուսա լեռան հերոսամարտի 100-ամյակի կապակցությամբ: Այն նվիրված է «Քառասուն օրերի ժողովրդի» մուսալեռցիների սառնուք զոհերի հիշատակին, ովքեր դաճարեցին եւ իրենց իրավունքների համար մղված դաճարում: Գիրքը նվիրված է բոլոր այն ճանապարհորդներին, ովքեր հիմնեցին իրենց բնակավայրը լիբանանյան հողի վրա այն բանից հետո, երբ հեռացան Մուսա լեռից, այն նահատակների հիշատակին, ովքեր արդեն Այնճարում զոհ գնացին հիվանդություններին եւ համաճարակներին, բոլոր այն այն ճանապարհորդներին, ովքեր այնուամենայնիվ, հարթեցին կյանքի իրենց ճանապարհը, եւ վերջապես՝ բոլոր նրանց, ովքեր հավատում են սիրուն, արդարությանը, մարդասիրությանը:

Հեղինակը գրքի հրատարակությանն աջակցելու համար հասնել է անհրաժեշտ ֆինանսական դաճարակցության Այնճարի մասնաճյուղին (Կարմիր լեռ) ի դեմս Կարո Բայլաուջյանի եւ Եսայի Հաֆայանի:

Գիրքը կազմված է Տասներկու մասից, նաեւ՝ հեղինակի խոսքից, առաջաբանից, օգտագործված գրականության ցանկից: Գրքի հիմնական բաժիններում հանգամանորեն մանրակրկիտ են ներկայացված ժողովրդի աշխարհայական դիրքը, բնակչության կազմը, այստեղ հայերի

բնակեցման դասական փաստերը, ի վերջո Օսմանյան կայսրության մեջ ժողովրդի կարգավիճակը, ապա՝ 1909 թ. Աղանայի կոտորածները, աղետները Առաջին աշխարհամարտի, Հայոց ցեղասպանության եւ մուսալեռցիների միջև, 1915 թ. նրանց հերոսամարտը, 1915 թ. հերոսամարտից հետո հրաժեղ փրկվելու եւ Պոռ Սայիդում հասնալու, 1919 թ. վերադառնալը եւ մինչև 1939 թ. Մուսա լեռում բնակություն հաստատելը, Իսկենդերունի սանջակի հարցը, 1939 թ. Այնճարում մուսալեռցիների հասնալու, այնտեղ կրած սանջակներն ու չարչարանները: Հասկանալի է, որ հեղինակը նույնիսկ անդադարձել է դասական Կիլիկիայի հարավում մուսալեռցիների հասնալու դասաբանությունը՝ նշելով, որ նրանք Անժիոֆի շրջանում հայտնվել են Տիգրան Մեծի օրով (մ.թ.ա. 50-60-ականներին): Արաբ հեղինակը ոչ միայն լավատես է մուսալեռցիների դասաբանության բազմաթիվ ծախքին, այլև հիացմունքով է խոսում նրանց հերոսամարտի մասին՝ մանրամասնաբար ներկայացնելով Օսմանյան կայսրության ֆառատակությունը փոքրամասնությունների նկատմամբ: Գրքի վերջում գեղարված են մի շարք փաստաթղթեր, լուսանկարներ եւ աղբյուրագրական ցանկ, որը հագեցած է նյութին վերաբերող բազմա-

թիվ նյութերով: Գրքում տեղ են գտել Մուսա լեռան հերոսամարտի մասնակիցների, այդ թվում՝ ղեկավարների (Տիգրան Անդրեասյան, Եսայի Հաղուբյան, Մովսես Տեր-Գալուսյան, Պետրոս Դավաջյան, Պետրոս Դուրախյան), Պոռ Սայիդի եւ Այնճարի վրանափառների, մուսալեռցիներին սեղանի ղեկավարների եւ այլ նկարներ: Նշենք, որ գիրքը ընթացվում է մեծ հետաքրքրությամբ, գրված է անթափուց դասաբանությամբ եւ գեղեցիկ արաբերենով:

Գրքում գեղարված է նաեւ Սալեհ Չահր Էդ-Դինի կենսագրությունը, ով Հայաստանի դասաբանության շարքեր հարցերին նվիրված աշխատությունների հեղինակ է: Հիշենք՝ «Վարաբաղի խնդիրը հայադրեցանական հակամարտության մեջ» (1994 թ., Բեյրութ), «Հայերը եւ արաբները դասաբանությամբ եւ սիրով» (1994 թ. Բեյրութ), «Հայերը. ժողովուրդ եւ դաս» (Բեյրութ, 1988) եւ այլն: Իր աշխատություններում Սալեհ Չահր Էդ-Դինը լայն անդադարձ է կատարել հայկական հարցին, Հայոց ցեղասպանությանը, արցախյան խնդրին, Լիբանանի հայկական համայնքին եւ այլն:

Նշենք նաեւ, որ լիբանանցի դասաբանը իր ասեմախոսությունը դասաբանել է ՀՀ ԳԱԱ Արևելագիտության ինստիտուտի գիտական խորհրդում 1994 թ. եւ եղել է առաջին արաբ դասաբանը, ով դասաբանական գիտությունների քննադատական գիտական ասիստան է ստացել ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայում: Նրա գիտական ղեկավարը եղել է ճանաչված արևելագետ Նիկոլայ Դովհանյանը:

Մուսալեռցիների հերոսամարտին եւ հետագայում նրանց՝ Այնճարում հասնալու դասաբանության մասին Սալեհ Չահր Էդ-Դինի գիրքը կարելի է ներդրում է ոչ միայն Օսմանյան կայսրության մեջ հայ ժողովրդի դասաբանության ու նրա հերոսական դրվագների ուսումնասիրության, այլ՝ հայ-արաբական հարաբերությունների, բարեկամության եւ դասաբանական կոաբիտացիայի առնչությունների ոլորտում: Մյուս կողմից, Մուսա լեռան հերոսամարտը շարունակում է մնալ այն կարևոր իրադարձությունը, որով աշխարհը շարունակում է ճանաչել հայերին:

Հովիկ Աբրահամյան. «Սոցիալիստիկ հանգստի բաղադրիչը կլինի բյուջե 2017-ում»

Սոցիալիստիկ հանգստի կազմակերպման վերաբերյալ Վերահսկիչ դաշնակցության փոխարտության արդյունքը երեկ կառավարության նիստին ներկայացրեց դաշնակցության նախագահ Իսխան Չաֆարյանը, ինչպես նաև, որ ընդհանրապես կարգով ուսումնասիրվել են Ծաղկաձորի, Դիլիջանի, Ջերմուկի, Աղվերանի, Արզնիի, Արսավազի եւ Հանգուսի հյուրանոցները եւ հայտնաբերվել են շուրջ 300 մլն դրամի արժեքի խախտումներ:

Խախտումներից առաջինն այն է, որ որոշ զբոսաբերության օբյեկտներ լիարժեք չեն կատարել հյուրանոցների հանդեպ իրենց ունեցած դասաբանական դասաբանությունները, դեմոկրատիկ բյուջեից ստացված գումարները ծախսել են այլ նպատակներով, ինչի դասաբանական կրակակետ են վերահսկիչ դաշնակցության:

Երկրորդը՝ ամբողջական հավասարաբեր չլինելը են եղել սոցիալական փաթեթի Երևանի օբյեկտների անուանով, սակայն հաճախ սոցիալական փաթեթից փաստացի օգտվել են Երևանի չհանդիսացող ֆաղափցիներ: Երրորդը՝ մի խումբ զբոսաբերության օբյեկտներ թույլ են սկսել սոցիալական փաթեթի գումարների ամբողջական կանխիկացման դեմ: Չորրորդը՝ որոշ զբոսաբերության օբյեկտներ սոցիալական փաթեթի ծառայություններ են մատուցում, սակայն ընդգրկված չեն եղել սո-

ցիալական փաթեթի հանգստի ամբողջական ծառայության մեջ: Հինգերորդը՝ սոցիալական փաթեթի գումարները դեմոկրատիկ փոխանցվել են բանկերում բացված հաշիվներին, սակայն մի շարք բանկերի կողմից զբոսաբերության օբյեկտներին փոխանցումներ չեն կատարվել եւ Վերահսկիչ դաշնակցության կողմից հողում անցվել բանկային գաղտնիքին:

Ելնելով այս դասաբանությունից, Վերահսկիչ դաշնակցության առաջարկել է կառավարությանը ուղղորդ կարգավորող իրավական ակտերի դաճարակները շրջանցելու, ինչպես նաեւ սոցիալական փաթեթի գումարների անօրինական կանխիկացման դեմոկրատիկ բացառելու համար լրամատչել սոցիալական փաթեթի հանգստի բաղադրիչները վերաբերող դրույթները:

Ամփոփելով թեման, վարչապետ Հովիկ Աբրահամյանը ասաց, որ 2017-2019 թթ. միջնաժամկետ ծրագրերում սոցիալիստիկ բաղադրիչի կատարումը բխում էր հենց այս սուղաման արդյունքից: Միաժամանակ, վարչապետը նշեց, որ սոցիալական փաթեթը 2016թ. համար գործում է, դեմոկրատիկ նախատեսված ծախսերն իրականացվում են, իսկ 2017 թ. դեմոկրատիկ նախագծում սոցիալական փաթեթի այդ բաղադրիչը ընդգրկվելու է:

Յուրա Մահակյանը՝ Վարդգես Արծրունու...

6 Իսխանական լծակներ ունեցողներն են միայն իրենց հարցերը լուծում որդիների, ազգականների գործն առաջ սանում: Սննդի, ֆարի արտադրություն ունեւ Արթիկը, հիմա համարյա ոչ մի բան չի կատարվում Արթիկում. «Եստ ամեն ինչ կենտրոնացված է Երեւանում, հասարակ մի կնիքն ինչ է կնիք դասաբանությունը համար մարգերից ղիսի հասնելով Երեւան, հեթ կանգնեմ, օր կորցնեմ: Նախկինում տղարաններում անում էին՝ հասարակ թեխնոլոգա եւ, ինձ համար անհասկանալի է, որ դա էլ սկսել են մեկի ձեռքը: Կամ ուզում ես՝ կարկանդակ թխի, լիցենզիա ստանալու համար մարգից Երեւան դեմոկրատիկ է գաւ, կանգնես մեկի դուռը, որ լիցենզիա տա: Ամեն ինչ Երեւանում է: Ներդրողներին էլ միայն գայթակղում են Երեւանով: Մինչդեռ մարդում ներդրողն ավելի է-ծան կծակալի իր թիզները»:

3. Սահակյանի կարծիքով կառավարությունը նախ դեմ է մեր սնտեսական ուղղվածությունը հայտարարի. ի՞նչ ճյուղեր է նպատակահարմար զարգացնել, որո՞նք շուկա ունեն: Ռազմավարություն է դեմ, սնտեսական ուղղություն, որ մի նշանով լինի, մարդիկ

ինձանձն՝ ինչ արտադրություն զարգացնեն, որ ճյուղը շուկայի առումով հեռանկարային է. «Թե չէ՝ երեք գործ դրել են ու վաս վիճակում են հայտնվել»: Ըստ գործարարի՝ սարսափելի բարձր ու անհաղթահարելի են վարկային տոկոսները, ոսկու գրավ են ուզում, է, գրավ լինի, դրանով արտադրություն կղնի գործարարը, էլ ինչն էլ վարկ ուզում: Լիզինգային, այսինքն՝ հենց ծրագիրը գրավ դնելով վարկեր չկան. «Պիսի տղասերն էրեւանը ներդրումով հագնեա, մեզ էլ հեթ հասնի: Ներդրողի համար մարդում ավելի է-ծան ու հեթ է ներդրում անելը, բայց Երեւանից չեն թողնում մարդ հասնի: Ներդրումային ծրագրերը հասանելի են միայն իսխանական լծակ ունեցողին»:

Նկատել էինք, որ 3. Սահակյանը մասնակցում էր Արա Աբրահամյանի վերջերս սեղի ունեցած գործարար համաժողովին, միգուցե նրա հետաքրքրությունը կարողանա Երևանի ղեկավարի. «Այո, Ա. Աբրահամյանի՝ հոկտեմբերին կազմակերպելիք սնտեսական ֆորումի հետ մեծ հույսեր են կաղում, մասնավոր՝ ներդրողներ են մասնակցելու»:

ՍՈՒՐԵՆ Թ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ԳԱՆ ՊԱՏՄ. ԻՆՏԻՏՈՒՏԻ ԱՌԱՋԱՏԱՐ ԳԻՏԱԿԱՏՈՂ

Ինչդեռ հայսնի է ընթերցողներին, հուլիսի 5-ին Իսրայելի խորհրդարանում «Մերեց» կուսակցության նախագահ Զեհավա Գալյոնի նախաձեռնությամբ արդեն երրորդ անգամ ֆինանսավել է Հայոց ցեղասպանության հարցը: Իսրայելի Զննեսթը Հայոց ցեղասպանության բանաձեռն ուղարկել է կրթության եւ մշակույթի հանձնաժողովը: 120 դասգանավորից որոշմանը կողմ է փեարկել 24-ը, դեմ փեարկողներ չեն եղել: Հիշեցնենք, որ 2015թ. հուլիսի 8-ին եւս Իսրայելի խորհրդարանի կրթության, գիտության եւ մշակույթի հանձնաժողովը բաց նիստ էր գումարել եւ միաձայն որոշել էր բանաձեռն ուղարկել արդեն լիազումար նիստ: Հարցի սեղափոխումը հանձնաժողով կարելու է, սակայն սարիներ շարունակ, դա վերածվել է ճշմարտության կոծկմանը միջկամ ցիմիկ ֆաղաֆական ֆայլի:

Ինչդեռ կանխատեսել էին Հայաստանում հրեական համայնի ղեկավար Ռիմա Վարժապետյանը, իսրայելցի հայսնի գիտնականներ հայն Աուրոնը, Իսրայել Զարնին, Յակով Ալիմեյերը, ֆաղաֆազե Սիվան Գալյետը, նշանավոր ցեղասպանագետ Յաիր Աուրոնը եւ ուրիշներ, արմատական որեւէ փոփոխություն Իսրայելի դիրքորոշումներում չէր լինելու: Մասնավորապես վերջինս Զննեսթում Հայոց ցեղասպանության վերաբերյալ բանաձեռնի ֆնանսավան նախօրեին Haaretz դարբերականի «Եվ կրկին Իսրայելը հերքում է Հայոց ցեղասպանությունը» վերնագրով սյունակում կանխատեսելով զարգացումները՝ գրել էր, որ Իսրայելը աշխարհում եզակի «ժողովրդավարական երկրներից է», եթե ոչ միակը, որն աջակցում է Թուրքիայի անգիջող ժխտողական ֆաղաֆականությանը եւ հերքում Հայոց ցեղասպանությունը՝ «ողծելով» ինչդեռ Հայոց ցեղասպանության, այնդեռ էլ Հոլոքոստի գիտերի հիշատակը: Նա նաեւ կարծիք էր հայտնել, թե Իսրայելը հավանաբար ձեռնդաշ կմնա Հայոց ցեղասպանության հանրային ֆնանսավաններից եւ ազատ փեարկություն անցկացնելուց՝ չցանկալով իրենից վանել սարածաբանում իր «մեծ եղբոր»՝ ԱՄՆ-ի առանցֆային դաշնակից Թուրքիային:

Եթե հաշվի առնենք նաեւ վերջերս սեղի ունեցած Թուրքիա-Իսրայել հաշտեցումը, որը վերջ դրեց երկկողմ հարաբերություններում վեցանյա լարվածությանը, Զննեսթում ֆնանսավան արդյունքում ցեղասպանության ճանաչման մեծ հավանականություն չկար: Հետո էլ, Իսրայելը Թուրքիայի կրստեր եղբոր՝ Ադրբեյջանի հետ բազմամիլիոն դոլարների արժողությամբ զենք-զինամթերք (զենք, որը նախատեսված է հայերի հետ բախումների համար) վաճառելու վերաբերյալ կնքված գործարքը ցեղասպանության ճանաչման հաստատվեցին չէ:

Նկատենք, որ ամեն սարի այս ժամանակ Զննեսթը ֆնանսավաններ է իրականացնում այդ հարցի շուրջը, սակայն կառավարությունը ոչ մի անգամ թույլ չի սվել, որ փեարկություն սեղի ունենա: Հասկապես այժմ, երբ հասակ է, որ արդեն օրինագիծն ընդունելու բավական թվով կողմնակիցներ կան, եւ եթե այս սարի Հայոց ցեղասպանությունը ճանաչելու կամ ժխտելու վերաբերյալ ազատ փեարկություն կայանար, Յաիր Աուրոնի կարծիքով իսկական ժամանակն էր, որ Իսրայելը վերջապես դաշտնադրեց ճանաչել Հայոց ցեղասպանությունը:

Ինչ է սա, սոսկ մսավորական-անհաշի սեսակե՛՛՛, թե՛ գիտնականի շուրթերով իշխանությունների մոտեցումներում սեղի ունեցած փոփոխությունների ուրվագիծ: Ի վերջո, լավ է, թե՛ վատ, որ Իսրայելը եւս ճանաչի հայ ժողովրդի ողբերգությունը: Կասկածից դուրս է, որ դա դրական սեղաշարժ կլինի, ֆանի որ «միակ

ցեղասպանված» ժողովուրդը (հրեաները- Ճ.Խ.) վերջապես ի լուր աշխարհի կընդունի, որ իրենից բացի էլի կան արհավիրք սեսած ժողովուրդներ: Ընդ որում՝ իրենից առաջ: Հետո էլ՝ Գերմանիայի կողմից Հոլոքոստի ճանաչման եւ փոխհատուցում սալու իրողությունները Հայկական ցեղասպանությունը դիտարկելու գործընթացների ժամանակ կարող է որդեա նախադեղ դիտարկել:

Հարց է առաջանում. արդյոք իր այդ մղումներում անկեղծ է Իսրայելը, թե՛ այլ խնդիրներ կան ու նա ուրիշ շատ սերունդների նման հոգուս իր շատերի դարգապես շահարկում է Հայկական հարցը, ինչդեռ եղել է դասնության կարելու մի ֆանի կեռնաններում որդիսի օրինակները շատ են եւ վաղուց հայսնի: Այդդեռ է նաեւ մեր օրերում. առաջնորդվելով «չկան հավերժական թեանմիներ, այլ կան մեշական շատեր» սկզբունքով ու նեղանալով իր ինքնաթիռը կործանելուց՝ ռուսական ֆաղաֆական միտքն ամենուր բարձրաձայնում էր Հայոց ցեղասպանության եւ փոխհատուցման խնդիրը: Գերմանիան էլ հակադարձելով զաղթականների նոր հոսիերով Եվրոպան ողողելու Թուրքիայի սղառնալիք-շանսաժին՝

կան բնույթի մասին: Խոսքը «առանց դեռություն դեռության» հայսնի սկզբունքի մասին է:

Այս խորադասկերում սեղի ունեցած մի շարք կարելու իրադարձություններ, ինչդիսիք էին «Արաբական գարունը», աֆղանական, իրաքյան ու սիրիական փակուղային գործընթացները եւ այլն՝ ԱՄՆ-ին ուղղորդեցին զիջումների գնալ եւ համաձայնել այն իրողության հետ, որ բացի իր «հավասարի» դաշնակիցներ Թուրքիայից ու Իսրայելից, սարածաբանի կարելուրազայն դեռակասարներից է նաեւ Իրանը: Երկիր, որի առաջնահերթ նդասակներից էին ոչ միայն հեգեմոն դեռակասարություն սեսանները մահմեդական աշխարհում, այլեւ սանձել Իսրայելի մահմեդական աշխարհի հաշվին անընդհատ ընդարձակվելու այսորժակները:

Գաղտնիք չէ, որ այս վերջին ներաղափական փոփոխություններից հետո Իսրայելը եւս մեղ է արսափն ֆաղաֆականության առաջնահերթությունների, որոնք չեն փոփոխվել Դավիթ Բեն-Գուրիոնի ժամանակներից ի վեր, ճգնաժամ փուլ: Դրա դրսեւորումը դարձավ վերջերս ֆնանսավոր ազգային անվսանդության եւ

կազմակերպությանը, ինչդեռ նաեւ աջակցել «Համասին»: Կարծում ենք, որ եթե իրանական ղեկավարությունն իրականացներ իր միջուկային ծրագիրը եւ միաժամանակ չսղառնար Իսրայելին «աշխարհի ֆարսեղից վերացմամբ», աղա Իսրայելը, թերեւս, կձանաչեր Իրանի միջուկային կարգավիճակը, ինչից հետո հնարավոր կլիներ վերականգնել միջուկը 1979 թ. ունեցած երկկողմ ռազմավարական համագործակցությունը:

Իր հերթին Իրանին, որը հավակնում է դառնալ սարածաբանում կարելուր խաղացող-դեռակասար սերություն եւ անհրաժեշտ է ունենալ միջուկային զենք, զլխավոր խաղացող ԱՄՆ-ի դաշնակից Իսրայելի հետ խնդիրներ դեռ չեն, ավելին՝ համագործակցություն է անհրաժեշտ: Քանի որ փորձը ցույց է սալիս, որ չնայած համագործակցության մի ֆանի փաստերին, արաբները միշտ էլ վերադառնում են վերաբերվել եւ վերաբերվում Իրանին եւ չեն համարում նրան որդես հուսալի դաշնակից, առավել եւս՝ որդես իսլամական աշխարհի առաջնորդ: Ռվ այս իրավիճակում կարող է լինել Իրանի ենթադրյալ դաշնակիցը: Կարծում ենք Իսրայելը: Քանի որ վերջինս իր հերթին որդես սարածաբանում արաբական աշխարհին զաղելու համար իր ամենազոր հավանական դաշնակիցի՝ Իրանի կարիքը շատ ունի:

Ինչո՞ւ Իսրայելի ֆնեսեթը մերժեց

Բունդեսագում ընդունեց Հայոց ցեղասպանության մասին, իսկ Ֆրանսիայի խորհրդարանի ստորին դալաթը՝ ցեղասպանության ժխտումը ֆրեականացնող օրինագիծ եւ այլն: Ի դեռ, ամենացավալին այն է, որ արդեն 136 սարի միջազգային կարգավիճակ հաղորդելով հանդերձ մեծ սերունդներն ամեն անգամ Հայկական հարցը շահարկում են հոգուս իրենք շատերի: Իսկ մենք, ամեն անգամ խաբվելով ու հիասթափվելով եւ նոր առիթ ներկայանալիս մոռանալով ամեն ինչ ու դասեր չֆաղելով անցյալից՝ կրկին հորթի նման հրձվում ենք, միմյանց աչքալուսանք սալիս, թե այսինչ երկրի դառնամենք կամ որեւէ ֆաղաֆական գործիչ հոգուս Հայկական հարցի ինչ լավ բան է սաել:

Մեզ համար կարելուր վերոնշյալ հարցերի դասալանները զսնելու համար, կարծում ենք, անհրաժեշտ է դիտարկել սարածաբանում զլխավոր դեռակասար ԱՄՆ-ի, Իրանի, Թուրքիայի եւ Իսրայելի արսափն ֆաղաֆականության մեջ սեղի ունեցած սեղաշարժերը:

Նախ ընդգծենք, որ Միացյալ Նահանգների վերջին սարիներին որդեգրած փոքր ու մեծ դեռությունների սեղծմանը միջկամ նկրումները (օրինակ՝ Զուրիխ-սանի) ոչ այլ ինչ է, եթե ոչ Մերձավոր Արեւելի վերածնունդ փուլի սկիզբ: Գործընթաց, որը ենթադրում է սարածաբանի բաժանումը էթնիկապես միասար, հեշտ կառավարվող դեռությունների: Սակայն ԱՄՆ-ի կողմից Հարավային Սուդանում անկախ դեռություն սեղծելու օրինակը նաեւ վկայում է այդեսակ դեռությունների սեղծման արհեսա-

թին որդես սարածաբանում արաբական աշխարհին զաղելու համար իր ամենազոր հավանական դաշնակիցի՝ Իրանի կարիքը շատ ունի:

Սակայն ներկայումս այդ երկու երկրների միջուկ ավելի շատ առկա է հակամարտություն: Իսրայելը երբեմն-երբեմն սղառնում է օղային նշանակեցալից հարվածներ հասցնել Իրանի միջուկային օբյեկտներին: Իսրայելը փորձում է նաեւ միջազգային հանրությանը մղել իսլամական հանրապետության դեմ վճռական գործողությունների: Հստակ է, որ միայնակ Իսրայելը ոչինչ անել չի կարող: Ավելին, ինչդեռ դա եղավ իրաքյան դաշտերազմի ժամանակ, թեւս օժանդակ օգնություն ամերիկյան օղուժին նա ցույց սվեց, սակայն ենթադրյալ Իրան-ԱՄՆ բախման դեռում ամենայն հավանականությամբ չի համարձակվի մասնակցել կրուկ գործողությունների: Կարծում ենք Իրանն էլ չի գնա ուղղակի բախման Իսրայելի հետ, այլ կգերադասի «Հըզբոլլաի» եւ «Համասի» զինյալների միջոցով զգոն դաշել Իսրայելին եւ թույլ չսալ նրան ավելորդ հավակնություններ դրսեւորել: Մանավանդ որ ԱՄՆ-ի եւ Իրանի միջուկ ասիճանաբար հաստատվող համաձայնության ֆաղաֆականությունն ու Իրանում իշխող չափավորականների (կրուկական թե աշխարհիկ) զաղափարախոսությունը, որով առաջնորդվում են ներկա իշխանությունները, ձգտում է սարածաբանը սեսնել խաղաղ եւ բարգավաճ:

Սակայն, կարծում ենք, դեռեւս Իսրայելի հետ նորմալ հարաբերություններ հաստատելու մասին վաղ է խոսել, իսկ իրանա-իսրայելական հակամարտությունը դեռեւս առժամանակ մնալու է սարածաբանային օրակարգի թիվ մեկ խնդիրը:

Եվ, ինչդեռ նշում է Իրանի հարցերով փորձագետ Ռուդիկ Յարայանը, թեկուզ ԱՄՆ-ի եւ Իրանի միջուկ աշխարհաֆաղաֆական կարելուրություն ունեցող դայմանագիրը ստորագրելուց հետո էլ սեսանելի աղազայում՝ անիմաստ է համարել, որ կրուկ ձեւով կփոխվի Իրանի եւ Իսրայելի հարաբերությունների սրամարտությունը: Այնդեռ ու, Իրանը, որի ամենագլխավոր մրցակիցները Իսրայելը, Թուրքիան եւ Սաուդյան Արաբիան են, հավակնություններ ունի սարածաբանում՝ սեսանները իսլամական երկրների առաջատարի դեռը, չի փոխելու իր սարածաբանային ֆաղաֆականության սրամարտությունը:

«Արահանյաններ». այս խորագիրն է կրում Հայաստանի ազգային դասկերաստիանում բացված 15 արվեստագետների աշխատանքների ցուցադրությունը: Կարդալով խորագիրը՝ առաջին դասկերաստիանն այն է, որ ցուցահանդեսում ներկայացված են նույն գերդաստանի մարդկանց աշխատանքները, այնինչ նրանց միավորող միայն ազգանունն է: Մինչ այս նման նախաձեռնությունը չէր եղել: Մասնագետները «Հայ նկարիչների կենտրոն»-ի սնօրեն Խաչիկ Արահանյանինն է, ըստ որի, եթե ցանկությունը մեծ է, առաջին հերթականում ինչ-որ բան ամոթալի կստեղծվի: Ցուցահանդեսը բացվել է ՀՀ մշակույթի նախարարության աջակցությամբ:

Աշխատանքների հեղինակները երեք սերնդի ներկայացուցիչներ են: Ցուցահանդեսը բազմաժանր է. ներկայացված է գրաֆիկա, գեղանկար, դեկորատիվ-կիրառական արվեստ, ֆանդակազորություն: Երիտասարդ ֆանդակազոր **Գեղամ Արահանյանի** խոսքերով՝ ցուցահանդեսին մասնակցելու առաջարկը սիրով ընդունել է. «Ներկայացված ֆանդակները նոր չեն, հասուն այս ցուցահանդեսի համար արված աշխատանքներն են: Քանակակցորդները, որոնք սահմաններ են դրել աշխատանքի համար, ֆանդակազորությունը ընդհանուր գործընթաց է եւ գործն ավարտին հասցնելու հսկայական ծանայնակ չունի: Ամեն ֆանդակ իր դասընթացն ունի, բոլորն էլ հոգեհարազատ են», -ասաց ֆանդակազորը:

Գեղամ Արահանյանի աշխատանքները ցուցադրվել են նաեւ եվրոպական երկրներում եւ արժանացել բարձր գնահատականի: Առաջիկայում տղասվում է աշխատանքների ցուցադրություն ԱՄՆ-ում: Տղագրվել է նաեւ դասկերագիր, որում սերունդ ներկայացված են ցուցահանդեսի մասնակցների աշխատանքները: Ըստ ՀՀ ժողովրդական նկարիչ **Փարավոն Միրզոյանի**՝ արվեստը կոնցեպտիվ, միտք, իմաստ ունի եւ ունենա, ինչը, իր խոսքերով, այս ցուցահանդեսում ինքն չեստավ: «Արահանյաններ» ցուցահանդեսում ներկայացված է հայկական կերպարվեստի մի ֆանի շրջափուլ, որն ընդգրկում է 20-21-րդ դարերի նկարչության զարգացումը: «Ինձ համար ստեղծագործելու հիմքը եւ ոգեւորման աղբյուրը կլինի ու բնությունն են», -մեզ հետ զրուցում մեզ նկարիչ **Խաչիկ Արահանյանը**: Ցուցադրված նկարների մեծ մասը աչքի են ընկնում հարուստ գունային տրամադրությամբ: «Երբ թեման արդեն գլխունդ դրվում է, գույներն էլ ակամայից ընտրվում են: Ոչ անհասական ցուցահանդեսներում ամենադժվարը նկարչի համար ցուցադրող նկարների ընտրությունը կատարելն է, ֆանի որ չգիտես՝ ֆոն աշխատանքի կողմին ինչպիսի աշխատանք է կախվելու, եւ այդ դարագայում նկարը կարող է «սախել» կամ «սուժել»:

Նկարների ստեղծման շարժառիթներ, միանշանակ, լինում են, օրինակ, երկրաբանական հետքեր 2 սարի ոչինչ չեն նկարել, միայն մասնակցի գծադրել են, որոնք ոչ մի կոնկրետության չեն ենթարկվել. չգիտես՝ մեքերս ուր են գնացել, դրանք կարող են վերածել: Կան նկարներ, որոնք այնքան հոգեհարազատ են, որ անգամ վաճառից հետ են բերել, ունեն մաքուր աշխատանքներ, որոնք չեն ցուցադրում», - ասաց նկարիչ **Սարգիս Արահանյանը**:

Նկարիչ **Դավիթ Արահանյանը** էլ, ով բնության մեծ սիրահար է, մեզ հետ խոսելիս մեզ, որ նախատեսում է շուտով իր անհասական ցուցահանդեսը ներկայացնել: «Ունեն մասշտաբներ, կոմպոզիցիոն աշխատանքներ, բայց ինձ ավելի հոգեհարազատ է բնանկարը», - հավելեց նկարիչը:

«Հայ նկարիչների կենտրոն»-ի սնօրեն Խ. Արահանյանն իր շնորհակալությունը հայտնեց ՀՀ մշակույթի նախարարությանը, Ազգային դասկերաստիանը եւ բոլոր հյուրերին:

ՄԵՐԻ ԲՍՅԱՆ

ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ը 705.9 միլիոն դրամ է ներդրել շուրջ 750 ուսանողի ուսման վարձը վճարելու նպատակով

ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ն արդեն յոթներորդ անգամ արձեղանալով իրականացնում է ուսման վարձավճարների հասցումն աջակցության ծրագիր: Այն օժանդակում է հատուկ կարիքներ ունեցող, ծնողազուրկ կամ սոցիալապես անապահով ընտանիքների երիտասարդների՝ հասնելու նրանց ուսման վարձը՝ դասնառնով, որ նրանք հաջողությամբ ավարտեն ակադեմիական տարին ու փոխադրվեն հաջորդ կուրս:

Իրականացված ներդրման արդյունքում բարձրագույն կրթությունը հասանելի է դարձել ծրագրում ընդգրկված շուրջ 750 ուսանողի: Յոթ տարվա ընթացքում այդ նպատակով ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ի կողմից արդեն իսկ հասկացվել է 705.9 միլիոն դրամ:

Ծրագիրն աղացուցել է իր արդյունավետությունը՝ մասնագիտական կրթություն ապահովելու, ինչպես նաեւ հոգեբանական ու սոցիալական աջակցություն ցուցաբերելու շեսանկյունից:

ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ի կայացած հանդիսավոր արտադրության ընթացքում՝ ամփոփվել են վարձավճարների հասցումն ծրագրի յոթնամյա արդյունքները եւ այս տարվա շրջանավարտներին են հանձնվել ծրագրից օգտվելու ավարտական վկայականներ:

«Սովորելու ձգտում ունենալն ու այդ հնարավորությունից օգտվելն ինքնակամ է: Չի կարող ուժեղ լինել այն հասարակությունը, որի անդամների մի մասը գրկված է բարձրագույն կրթություն ստանալու իրավունքից իրացնելու հնարավորությունից: Բուխական կրթություն ստանալու ցանկություն ունեցող բոլոր երիտասարդներին դեռ է հնարավորություն ընձեռնվի սովորել եւ հասնել մրցակցային առավելության թե՛ աշխատանքային, եւ թե՛ հասարակական կյանքում: Ուսման վարձավճարների հասցումն աջակցության ծրագրի նպատակն է՝ մասնագիտական կրթություն ստանալու ճանապարհով: Կրթությունը դեռ է հավասարապես հասանելի լինի բոլորին», - ասել է ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ի գլխավոր սնօրեն **Ռալֆ Յիրիկյանը**:

Հաշվի առնելով, որ ուսման վարձավճարների հասցումն աջակցության ծրագրից ուսումնառության ընթացքում շարունակաբար օգտվելու հիմնական դասնառնից մեկն ուսման առաջադիմությունն է, համադասախմբական վկայականի տրամադրումը հավաստում է կրթաբուհի ծրագրում ընդգրկվածի՝ սովորելու եւ մասնագիտական գիտելիքների ձեռքբերման ձգտումը, հաստատանությունն ու հետեղականությունը:

Ամառային առաջարկ. «STARTPHONE»՝ 2500 դրամ ամսավճարով եւ ամառաֆոն՝ 1 դրամով

ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ը սեղեկացնում է, որ մինչեւ 2016թ. օգոստոսի 15-ն ընտրելով Alcatel Pixi 3 (4), Alcatel Pixi 4 (4) կամ BLU Dash L սմարթֆոնը եւ բաժանորդագրվելով «STARTPHONE» սակագնային դրամին 24 ամսով՝ ամսական 2500 դրամի դիմաց բաժանորդը ստանում է 1500 մեքանցային րոդե, 1000 ՄԲ ինտերնետ եւ անհամանափակ մեքանցային SMS ուղարկելու՝ հնարավորություն:

Առաջարկի շրջանակում սմարթֆոնը կարելի է ստանալ 1 դրամով:

««STARTPHONE» սակագնային դրամի նկատմամբ առող հետաքրքրությունը դասնառնակների կողմից է մրանով, որ գործում է «բոլորը՝ մեկում» սկզբունքով: Բաժանորդագրվելով այդ սակագնային դրամին, բաժանորդը կարող է ոչ միայն սարքի լայն շեսակագույց ընտրել գնային ցանկացած կատեգորիայում իրեն առավել հարմար սմարթֆոնը, այլեւ՝ Հայաստանում ամենաընդարձակ բջջային ցանցի մեքանքում ստանալ զգալի ֆանկայությամբ խոսելաժամանակ, SMS հաղորդագրություններ ուղարկելու հնարավորություն, ինչպես նաեւ որոշակի ծավալի ինտերնետ: «STARTPHONE» սակագնային դրամի առավելություններից են նաեւ ամսավճարի մասնագնային հետաքրքրությունը, բաժանորդության դյուրին ընթացակարգը, ինչպես նաեւ ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ի ստասարկան կենտրոններում հաճախորդների ստասարկան բարձր որակը», - մեզ է ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ի գլխավոր սնօրեն **Ռալֆ Յիրիկյանը**:

*1000 SMS հաղորդագրություն՝ ցանցի մեքանքում
Սանդամասն սեղեկություններ ստանալու համար կարելի է օգտվել www.mts.am կայքից, գաճագահարել 111 անվճար հեռախոսահամարով, հաղորդակցվել մեզ հետ «111 օնլայն» դորսալի միջոցով, կամ այցելել ընկերության ստասարկան կենտրոններից որեւէ մեկը: Մեր նորություններին մեքանքեք ծանոթ լինելու համար միացե՛ք մեզ <https://www.facebook.com/VivaCellIMTSocialpage>

Ռոունիսգր Վրասանում 25 դրամ՝ 1ՄԲ-ի եւ 25 դրամ՝ 1 կարճ հաղորդագրության (SMS) համար

ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ը սեղեկացնում է, որ ակտիվացնելով ռոունիսգր ծառայությունը եւ արդեն Վրասանում միանալով «Magticom» կամ «Geocell» ցանցերին, ընկերության բաժանորդները մինչեւ 2016թ. հոկտեմբերի 31-ը ինտերնետից կարող են օգտվել ընդամենը 25 դրամ/ՄԲ սակագնով: Ելքային կարճ հաղորդագրությունների համար եւս սակագինը կազմում է 25 դրամ/SMS:

գործնական նպատակներով Վրասան մեկնող իր բաժանորդներին հաղորդակցման մասչելի հնարավորություն ընձեռնելու համար՝ ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ը մինչեւ հոկտեմբերի 31-ը Վրասանի «Magticom» եւ «Geocell» ցանցերում սահմանել է 25 դրամ սակագին՝ ինտերնետի 1 ՄԲ-ի համար: Ելքային

կարճ հաղորդագրությունների համար եւս սակագինը կկազմի 25 դրամ», - մեզ է ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ի գլխավոր սնօրեն **Ռալֆ Յիրիկյանը**:

Սանդամասն սեղեկություններ ստանալու համար կարելի է օգտվել www.mts.am կայքից, գաճագահարել 111 անվճար հեռախոսահամարով, հաղորդակցվել մեզ հետ «111 օնլայն» դորսալի միջոցով, կամ այցելել ընկերության ստասարկան կենտրոններից որեւէ մեկը: Մեր նորություններին մեքանքեք ծանոթ լինելու համար միացե՛ք մեզ <https://www.facebook.com/VivaCellIMTSocialpage>

«ԱԶԳ» ԾԱՐԱԹԱԹԵՐԹ
Հրատարակության հետ արի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 0010, Հանրապետության 47
e-mail: azg@azg.am, azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱՎԻԲ ԱԽԵՏԻՅԵԱՆ հեռ. 060 271117
Հաշվապահական (գովազդ) հեռ. 582960, 060 271112
Լրագրողների սենեակ հեռ. 060 271118
Համակարգչ. ծառայություն հեռ. 060 271115
Շտաբային լրատվական ծառայություն
հեռ. 060 271114, 010 529353
Համակարգչային ծառայություն՝ «Ազգ» թերթի
Թերթի միջերի ամբողջական թե՛ մասնակի արտատպումները տրամադրված են մասնակցի միջոցով, ռադիոհեռուստատեսության կամ համացանցով, առանց խմբագրության գրատր համաձայնության խոստարվելու եւ համաձայն ՀՀ հեղինակային իրավունքի մասին օրենքի: Նիւթերը չեն գրախոսում ու չեն վերադարձնում:
Գ արտով յորդածները գովազդային են, որոնք բովանդակություն համար խմբագրությունը դասախմբական միջոցով չի կրում: "AZG" Weekly
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 60 271117
47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 0010

Ազգայնականություն

Թիվ 27(278)
15 ՅՈՒՆԻՍ,
2016

Նաիր 3ԱՆ

Հռոմեացի Կոստանդինոս կայսրը 4-րդ դարում Կոստանդնուպոլսում կառուցեց Այա Սոֆյայի սաճարը, որը կանգուն մնաց մոտ 600 տարի: 11-րդ դարում սաճարի գմբեթը երկրաշարժից փլուզվեց: Ամբողջ հրավիրված ճարտարապետ Տրդատն Այա Սոֆյայի ավերված գմբեթը նախկինից էլ ավելի գեղեցիկ վերականգնեց: Անցավ 400 տարի. օսմանցի թուրքերը գրավեցին Կոստանդնուպոլիսը և Այա Սոֆյան դարձրին մզկիթ: Մահմեդ 2-րդ սուլթանը ցանկացավ, որ երբեմնի քրիստոնեական սաճարը թուրքերին նամակ անելու հրավիրի ու հրամայեց Այա Սոֆյայի չորսուրորդ միմարտները կառուցել: Սկսվեց շինարարությունը: Շինարարներից երկուսը՝ Հաջի Ալվազն ու Ղազարոսը, որին Ղազարոսը էին ասում, լուրջ և անհավատալի էին:

Պատմական աղբյուրներից մեկը վկայում է, որ հայերը սկզբնական թափումն ունեցել են 14-րդ դարում, իսկ մյուսի համաձայն՝ շատ ավելի վաղ՝ 7-9-րդ դարերում, արաբական շիրադեթի ժամանակներում, երբ ներկայացումներ են բեմադրվել բարձր և ցածր խավերի համար: Հանդգնում կա, որ սկզբնական թափումը հայոց մեջ սարածած է ունեցել դեռևս նախաքրիստոնեական ժամանակ, իսկ քրիստոնեության ընդունումից հետո հոգեւորականների հալածանքներին է ենթարկվել՝ որոշեց վարձան, որսխություն ու աշխարհիկ ծեսեր դարձան սակայն:

Ազգագրագետ Ժենյա Կապուսյանը 1964 թվականին Ջավախքի վայել գյուղում հայտնաբերել է հաշտուր Թումասյանին, որը սկզբնական թափումով ժողովրդից: Ազգագրագետին թվացել է, թե նա սկզբնական ներկայացումների վերջին ցուցադրողն է: Սակայն դարձվել է, որ գրեթե նույն ժամանակահատվածում Մելիքները Հովհաննես

Թումասյանի հեղինակած թատերական երկերը:

«Այրոզի» ժողով ներկայացումներ է ցուցադրում մայրաքաղաքի կամերային թատեր թեմերում, դրոշմներում, հայրուհից սերում, գյուղերում, մի խոսքով՝ այնտեղ, ուր հնարավոր է դաստիարակել, լուսավորել դեռևս սկզբնական թափումը: Ներկայացումները բացառապես անվճար են: Թատերի ստեղծագործական խմբի միակ նմանակն այս հնագույն մշակույթը հնարավորինս սարածելն ու փարձելն է: «Շատ ենք ուզում, որ մեզ փոխարինողներ զննվեն, որ այս արվեստը հետաքրքիր երիտասարդներին, այլապես այն կկորչի, կանհետանա: Բարեբախտաբար, մեզ աջակցում է ժողովրդական արվեստների «Հանգույց» հիմնադրամը, որը ջանում է դաստիարակել մեր ազգային ավանդական մշակույթը: «Հանգույցը» մեզ բեմահարթակ է ստանալով «Մեսսիայի ճանապարհ» հյուրանոցում, որոշեցի բեմադրություններ իրականացնել:

Բանաստեղծից բաժանում չկա

Մեկ տարի առաջ, հուլիսի 21-ին, ամողով հիվանդությունը կյանքից զրկեց սփյուռքահայ ընտանիքի բանաստեղծ ու թարգմանիչ Սարգիս Կիրակոսյանին: Առաջիկա չորեքշաբթի, հուլիսի 20-ին, Քեյրոսի «Լեւոն Զանթ» դահլիճում, Համազգայինի ժողովում վարչության նախաձեռնությամբ տեղի կունենա գրողի մահվան 1-ին արելիցին նվիրված հիշատակի հանդիսություն և նրա «Կարծես երազ մըլլար» բնագրերի գիտնական կիսուսն լիբանանահայ հայրենի մտավորականներ ժողովրդի հանդիսությանը և Կարո Հովհաննեսյանը:

Ինչպես թերևս ամեն տարի՝ իր երկրային կյանքի վերջին տարում Սարգիս Կիրակոսյանը նույնպես Հայրենիքում էր. մեր գրույցը, ինչպես մի քանի քաղաքային շրջանում, հայաստանյան և սփյուռքի իրականության շրջանում: Սարգիսը խոսում էր իր դաստիարակության ու ամուսնություն մասին: Մարդը խառնվում էր բանաստեղծին և հակառակը՝ երկուստեք ստեղծելով մի միասնական կերպար, որը իսկական հայ մարդու և հայ բանաստեղծի կերպարն էր: Մեզնից մեզնից վայելում էին սփյուռքը:

Դժվար է ասել, թե իր անցողիկ կյանքի ընթացքում մարդն ինչ է հասցնում անել, ինչ է թողնում անկատար. գուցե սրանք մեկը մյուսի հոմանիշներն են: Համեմայն դեռևս, Սարգիս Կիրակոսյանի արածը մեր սփյուռքահայ իրականության և մասնավորապես գրականության շրջանում իրողություններից է. մեզնից կասկած չունենք, որ դրա նկատմամբ մահվան իրավասությունները փակ են: Մեզնից կասկած չունենք, որ նրա բանաստեղծական ժառանգության իրավասությունը այսուհետև կյանքն է՝ այն բազմապատկերելու և սերունդներին փոխանցելու իր ուժով: Մեր սիրելի ընկերոջ գոյությունը այդտեղ այսուհետև մեզնից է: Եվ հենց դա էլ ցույց տվեց նրա երկրային բացակայության այս մի տարին: Բանաստեղծից բաժանում չկա: Մեզնից ամուսնական հիշողություններ, վերադարձից մեր բարեկամության թանկ հուշերն ու մանրամասները, նրա ձայնը մեր ներսում լսելու և հնչեցնելու համար բաց արեցինք նրա գրքերը, այս կամ այն բանաստեղծությունն ու տողը կարդալիս արդեն բացակայություններ-ներկայության խտրացուցիչով. մեզնից ավելի մոտեցանք նրան. մեզնից նրան ավելի առանց մեր մեջ. ավելի լուրջ հասկացանք մահվան դայմանականությունը և բանաստեղծի գոյության անդամայնականությունը:

ՏԵՆԻՔԿ ԷԳՈՑԻՆ,
ՏԵՐԱՆԿ ՏԵՐ-ԽՈՒՍՏԻՅԱՆ,
ՎԵՐՈՒՄ ՄՈՒՎԵՆ,
ՎԵՐՈՒՄ ԱՆԵՏԻՅԱՆ

ՈՐ ԱՍԿԵՐՆԵՐԻ ԹԱՏԻՐՈՒՆԸ ԱՍԿԵՐՈՒՄ ԶՈՐԱ

րենց հետաքրքիր մասնություններով ու կատարելությամբ դանդաղեցնում էին աշխատանքը՝ ակամայից թույլ չհասնել, որ միմարտների շինարարությունը լուրջ ավարտվի: Մի օր սուլթան Մահմեդը գալիս է՝ անձամբ հետևելու կառուցման ընթացքին ու տեսնում է, որ գործը գրեթե առաջ չի գնում: Հարցնում է իր քանդակագործներին, ինչու է շինարարությունը դանդաղանում: «Տեսնում եմ, թե Ալվազն ու Ղազարոսն են մեղավոր՝ իրենց կատարելություն: Սուլթանն էլ ի՞նչ միտքի հրամայեց, դարձ չի՞ երկուսին էլ գլխատել: Գլխատում են: Միմարտները դարձյալ վերջին խոսքն են: Գործն առաջ չի գնում ու չի գնում: Անհանգիստ սուլթանը նորից է հետաքրքրվում՝ այս անգամ ի՞նչն է լուրջանում: Շինարարները դասասխանում են. «Տեսնում եմ, որ Ղազարոսն ու Ալվազի, կարծես ենք նրանց կատարելություն, ու դարձյալ չենք կարողանում աշխատել»:

Սուլթանն էլ ի՞նչ միտքի հրամայեց՝ որտեղից ուզում էր հետ քերել Ալվազին ու Ղազարոսին, թե չէ կգլխատեմ: Համարում էր, որ մահով մատնում-մատնում են ու որոշում հորինել, ստեղծել երկու համոռոտով շինարարների կերպարները: Պատասխանում են նրանց մանրամասնությամբ սկզբնական, սակայն կախում մթության մեջ, սակայն կենտրոնը լուսավորում ու սկսում խաղաղացնել, շուտով ու ոգի սալ Ղազարոսն ու Ալվազ սկզբնականներին: Իսկ հանդիսատեսը սակայն այս կողմից տեսնում էր նրանց շարժվող, կատարող սկզբները: Այսպես ստեղծվում է սկզբնական թափումը:

Ավելի հին վկայություններ էլ կան այն մասին, որ սկզբնական թափումն էր դեռ Պլատոնի ժամանակներում: Մեկ այլ արձանագրության համաձայն՝ Ք.ա. 2-րդ դարում չինացիները ետ ունեցել են այս մշակույթը:

էլ Լոռիում է ցուցադրել սկզբնական թափում: Հովհաննեսը ժամանակին եղել է Անդրանիկ զորավարի աջ ձեռքը, արդեն էլ 106 տարի ու իր հեղինակած լուրջները բեմադրել:

Խաչատուր Թումասյանը, հանդիպելով Ժենյա Կապուսյանին, նրան է համոզել իր դաստիարակած սկզբնականները և խնդրել դաստիարակելու: Տեղիները միմյանց իրար համար Սարգիսյանի թանգարանում են և արդեն 150 տարեկան են:

Որոշեց կանոն մեզնում սկզբնական թափումով զբաղվողները բեմական կրթություն չունեն՝ սկսած խաչատուր Թումասյանից ու Մելիքներից Հովհաննեսից: Նրանցից հետո ստեղծվել է «Այրոզի» թատերը, որի կազմում արտադրում է ներդրումները զբաղվող ինժեներներ են. սկզբնական թափումը նրանց հոբբին է:

Թատերի ղեկավար Արմեն Կիրակոսյանը, սկզբնական դաստիարակող Կարեն Մամիկոնյանը, երաժշտական ձեռնարկող Արթուր Քոչարյանը, սկզբնական խաղաղացող Սերգեյ Ջիլավյանը, վիզուալ դասկերներ ստեղծող Արմեն Զեռոբյանը 36 տարի առաջ՝ լուրջստեղծություն սովորելու ժամանակ, զբաղվելիս են եղել ձիարձակով, Հայաստանի թատեր մարզում ձիարձակող ցուցադրություն բացի, հայկական երգ ու դրամ են սովորեցրել գյուղաբնակներին: Ծանոթ լինելով ազգագրագետ Ժենյա Կապուսյանին, ցանկություն են հայտնել ձիարձակների ընթացքում ցուցադրել նաև սկզբնական թափումն ու խաչատուր Թումասյանի դաստիարակած սկզբնական օրինակով նորերն են ստեղծել՝ կիրառելով իրենց ներկայացումներում: Իսկ ներկայացումների դաստիարակները մեծ մասամբ հիմնված են հին լուրջների վրա, որոնց շարժում են նաև 19-րդ դարում խաչատուր

նացնելով երեխաների համար: Մանուկները մեծ ոգեւորությամբ են ընդունում մեր սկզբնական խաղը, իրենք էլ ներկայացումներից հետո կույրներում ծանոթանում են սկզբնականների հետ, խաղացնում նրանց: Շատ կարևոր է, որ նոր սերունդն իմանա այս թատերադաստիարակներին: Այդ դեպքում կարող են հուսալ, որ այն չի կորչի, այլ կարողանալով ու կարգադրել: Ձմռանն այս նույն արտադրությունը դաստիարակողներին՝ նմանակ ունենալով մեզ փոխարինողներ, այս արվեստը բառակազմներ զննել: Մի խոսքով դաստիարակներ խառնակազմներն ու շուտով իրենց բեմադրությունը ցույց կան: Սկզբնական թափումը լուրջ ներկայացումն է մեծ համարում ունի: 2003-ին ինդոնեզական սկզբնական թափումը ՀՈՒՄՆԵՍԿՈՒ-ն ձանաչեց որոշեց ոչ նյութական մշակույթային արժեք: 2007-ին հուլիսի 21-ին թուրքերի կատարող Մայրից հետո թուրքերը հաղթեցին, ու «Ղազարոս» սկզբնական թափումը ՀՈՒՄՆԵՍԿՈՒ դարձյալ որակեց ոչ նյութական մշակույթային արժեք, թեև հունական ոչնչյով չէր զիջում նրանց. անգամ թատերի ամուսն ու լուրջներն էին նույնը: 2011-ին էլ միջազգային նույն կոչման արժանացավ չինական սկզբնական թափումը. դաստիարակողները:

«Այրոզի» ընթացում է նաև ոսկերչարի ու միջնադարի երկր, օրինակ՝ Փավսոս Բուզանդի գրած Օհան եղիսկոպոսի ազատության մասին կամ ասվածաճանաչման դաստիարակները: Խաղաղացնում են նաև թուրքական կերպարները: Ընդհանուրապես խոսքով իրեն վարձարկած է զգում, երբ հանդիսատեսը լուրջ լսում է հին ու իմաստուն դաստիարակները, համարժեք արձագանքում ու խելով հարցեր տալիս:

Կլարա ԹԵՐԱՅԱԼ

Հրայր Մաթեոսյան. սիրված ու ճանաչված մարդ Հայրենիքում ու Սփյուռքում, որն այսօր, ավաղ, մեզ հետ չէ սուս ֆիզիկապես, բայց հոգով, թողած գրական ժառանգությամբ կա եւ կմնա իր ժողովրդի հետ, որին անսահման նվիրված էր:

Ու այս դասին ինձ թվում է, որ նրան հերթական անգամ հրավիրել են Հանրային ռադիո, եւ մենք, դեմ-դիմաց նստած, մտերմիկ զրուցում ենք:

Հրայր, - ասում եմ, - թե՞րեք դու Ռադիոյի մշակույթի բաժնի ցանկալի հյուրն ես միշտ, բայց այսօր եկել ես հասուկ հրավերով: Համբույրներ եղան խմբագրության, բազմազան ունկնդիրների, ընթերցողների եւ իմ կողմից ու հավաստում, որ մեր հոգիներում, մեր արեւուն միշտ կմնաս որդես հրաշալի գրող, հրատարակախոս, որդես մեծ երեխա, երիտասարդ ու իմաստուն դաս:

Աստուծոց դարգեանք շնորհներդ վաղուց են նկատել, երբ դեռ դեմֆիոյ ոչ մի կնճիռ չկար ու մագրերդ մեջ ոչ մի արծաթ թել չկար:

Շնորհակալություն: Տարիներն այդ ե՞րբ գլորվեցին. թվում է դեռ երեկ եղ քես Ռադիոյի գրական հաղորդումների խմբագրությունում՝ գլորից նոր եկած ուսանող տղային, որ խնսելիս ամոթխածությունից կարկանդակ էր, բայց գրելու ձիրքը ակնհայտ էր: Նա էլ եղ քարավ փոթորկոս, սեղ-սեղ հարթ, սեղ-սեղ խորհուրդ, գրեթե անանցանելի ճանադարհներով դեռի 79-ամյակիդ ավաղ, դեռի փառքի գագաթները՝ որդես գրող, լրագրող եւ իր երկրին ու ժողովրդին նվիրված ՀԱՅ:

Հոգիդ արձագանքեց բոլոր սեսածներդ, բոլորի ու ամեն ինչի մասին գրեցիր, բայց ինչպե՞ս վախ մասին ի՞նչ ասվորներին ահազանգեցիր, լավն ու լուսավոր ժողովրդիդ բաժանեցիր: Հիմա, եթե ի մի բերեմ գրածներդ՝ վիդակներ, դասնավածներ, ակնարկներ, զրույցներ, ռեպորտաժներ... երեւի մի մեծ շնորհ կսուրին կհասնի: Թեեւ հրատարակի վրա երկու տասնյակից ավելի տպագրված գիրք ունես, մնացածը շալոյրեն շալո ես սվել թերթերի ու անսագրերի էջերում:

Բարեկանս, ե՞րբ ես հասցրել այդքան գրել. կարո՞ղ էր Հայաստանում մի իրադարձություն, ժողովրդին հուզող մի հարց լիներ, ու դու արձագանքած չլինեիր: Մարդկանց, հասկապես՝ ծերերի ու երեխաների, այդ ի՞նչ դասկերարահ ես տեղծել. դեմքեր, բնավորություններ, անհասականություններ եւ ոչ ինքնանդասակ՝ յուրաքանչյուր մի գույն, մի շիվ էր այն մեր կյանքին: Եվ որքան դիտուկ է ասել գրականագետ Թեոս Պետրոսյանը՝ «Հրայրի խաչն է՝ ծառայել մարդկանց, նրա գրականության առանցքը՝ գյուղախարհի բարոյական ժառանգության ճակատագիրն է, այն ամենը, ինչը կորչելու վտանգի առաջ է կանգնած: Եվ Հրայրյան իր գրիչը նվիրել է այդ բարոյական ժառանգության դաստիարակմանը»:

Եվ լավն այն է, որ Հրայրյան ոչ միայն գրում էր սեսածի մասին, այլև գործուն մասնակցություն էր բերում մեր կյանքին: Նա ամենուր էր, կարեկից հոգի: Երբ Հրայրյան աշխատում էր «Ավանգարդ», «Հայաստան» թերթերի խմբագրություններում, նրա մոտ միշտ գալիս էին գյուղացիներ՝ նրանից օգնություն էին հայցում, բոլորին ընդառաջում էր՝ բարու փառքիչ էր: Հաղա ի՞նչ հրաշալի հունոր ունեւ. Թեոս Պետրոսյանը նրա հունորը գրի էր առնում, մտադիր էր առանձին գրով հրատարակել, ափսոս, գրականագետի վաղաժամ մահը խանգարեց այդ ծրագրի իրականացմանը:

Ու մտովի ցարունակում են զրույցս: Հրայր, բոլոր դասնավածներդ մեջ նաեւ եղ են շեսնում. բարի, հոգասար,

մարդկանց սովորեցնող, կրթող: Զեզ, ինչպես բոլորիս, ցաս է հուզում արագադրը:

Ասում ես. Գնացածներ ցաս ունեն. դա էլ ուրիշ ցավ է: Բոլոր վրա սված հեռանում են այս հողից, այս երկրից: Ռն համար ենք հռչակել՝ ԱԶԱՏ, ԱՆԿԱԽ ՀԱՅԱՍՏԱՆ:

Այս դասին հիշեցի նաեւ արցախյան դասերագը: Մի ոսֆո Արցախում էր, մյուսը՝ Երեւանում՝ ինչպե՞ս էիր լուսաբանում իրադարձությունները:

Հիմա էլ, սիկին Կլարա, նստած եմ ձեզ մոտ, բայց մտով ոչ միայն Արցախում եմ, այլ նաեւ իմ սիրելի Նոյեմբերյանում՝ Տավուռում, մեր սահմանադաշտի գյուղերում, առաջինը՝ Խաչիկում: Ի՞նչ հրաշալի ժողովուրդ են, ի՞նչ հրաշալի մարդիկ ունեն. Իջեւանում, Գուգարում... Մենք դարձավոր ենք դասել այդ մեծ անսառ հիշեցնող Հայաստանը: Եթե այսօր գնվում ենք մի ֆիչ խորում, ադա չդիտի մոռանա՞մ ճամփեգրի ընկուզեմիներին՝ այդ հոդարս, վեհանձն մարդկանց:

ենք, ի՞նչ ուժի տր ենք եւ առաջինը դեք է մեկնեմք մարտի:

Կարեւոր չէ, թե ով ինչով կարող էր օգնել, հասնել: Բայց լրագրողն իրավունք չունի դիտող դերում մնալ: Ես ինչպե՞ս կարող էի մնալ Երեւանում, իմ սանը, իմ աշխատակալում, երբ այնտեղ տասնյակ հազարավոր մարդիկ փրակներով սակ էին, անօթեւան: Շաս մյուսեր են հավաքել, եղել են աղետի ամբողջ գոտում: Հիմա էլ աչքիս առջեւ են ավերակված գյուղերը, շենքերը, ֆաղաբները, դժբախտացած ընտանիքները...

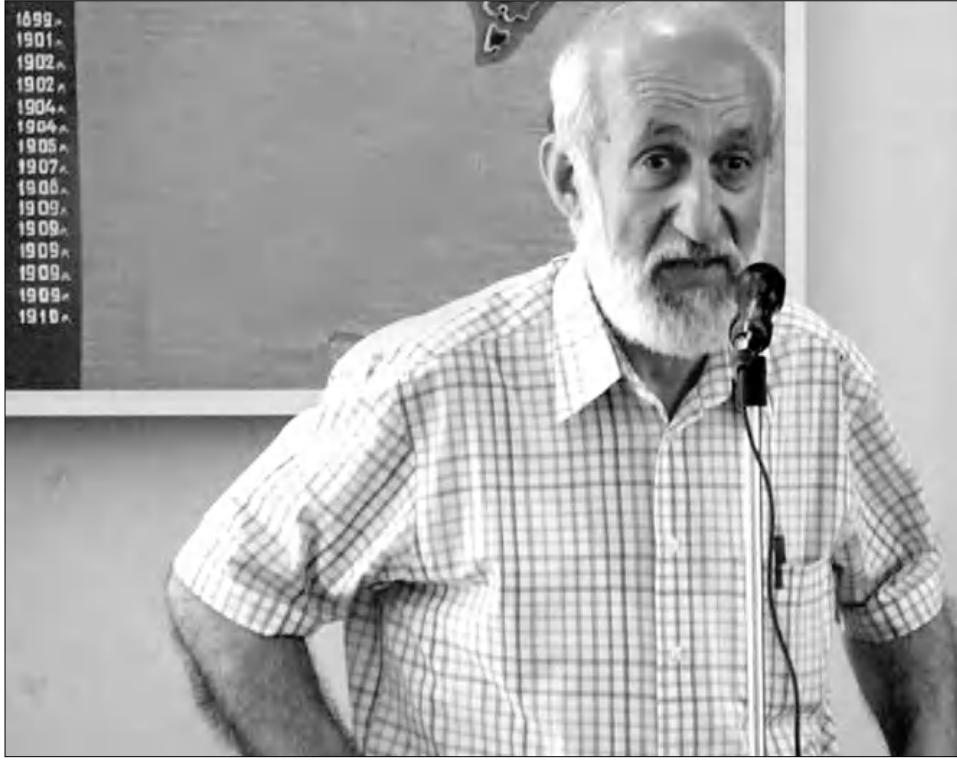
Բոլոր գիտեմ, որտեղ ինչ է դասառել: Երկրաբաժը ցույց սվեց, որ հայրենիքի խառնակ, երես թեքած հայեր չկան, երբեք: Հայր որտեղ էլ ադրելիս լինի, ինչ դավանանքի էլ լինի, մեկ է, նա հայ է: Ես տեսել եմ փրակներում աշխատելիս սփյուռքահայ ուսանողների, մտավորականների, մասնագետների, թարգմանիչների Ֆրանսիայից, Ամերիկայից եւ աշխարհի բոլոր վայրերից, որտեղ սփյուռքահայություն կա, նրանց հաս-

վասամբը Հայոց աշխարհն անուր, դարերի համար դասելն է: Եվ ու հերոսը, որ հողեղեն մարդ է՝ մերկայանում է հոգու շալոյ գույներով. նրա սերը խորախորուն է, հավասր՝ անսասան: Արձակ տղերք բանաստեղծություններ են՝ ֆնարական հույզով, փիլիսոփայությամբ առլեցուն: Հաղա ինչպե՞ս ես զգում ժամանակի շունչն ու անմիջադեպ արձագանքում. երբ երեսոթը թվում է դեռ չկա, բայց դու ինչեցնում ես ու կոչնակը՝ մարդիկ, ողջունել կամ՝ մարդիկ, զգուցացեք: Չարմանալի ճիւղ, իմաստությամբ, ժողովրդական բառուբանով լեզու ունես: Եվ ֆանի որ ակամջող ամեն ինչ լուսն է, աչքի ամեն ինչ տեսնում՝ չես կարող չարի, անագնիկի կողմով լռելայն անցնել: Դրանց դեմ դայաբանում ես հրադարակախոսի ու երգիծաբանի սուր զրչովը՝ երբ լացի հետ նաեւ ծիծաղում ես:

Կարդալ Հրայր Մաթեոսյանի ստեղծագործությունները՝ նշանակում է տեսնել ու լսել նրա հերոսներին, ավելի հա-

ՄԻ ԿՎՂՆԻ ԷԼ ԴՊՈՒ ԵՆ

Նվիրվում է Հրայր Մաթեոսյանի հիշատակին

րագասանալ մրանց հետ, հոգով փարվել ու հողին ու ջրին: Սա է մաթեոսյանական գրչի ուժը:

Հրայր Մաթեոսյանը 21-րդ դար մսավ նոր գրեցով, եւ դրանց թիվը գնալով ավելանում է. «Արծիվներ», «Մեր էօէօ կյանքը», «Ամերիկա. մեծ աշխարհի մեծ ողբերգությունը», «Խաչքար Հայաստան»...

«Խաչքար Հայաստանը», որ դարունակում է դասնավածներ, խոհագրություններ, ակնարկներ, վկայում է հայ անհասի նկարագիրը, նրա ադրելու անհասնում ձգտումը, որ բխում է հայրենի բնությունից եւ դարավոր դասնությունից՝ անփոփված խորհրդավոր ու վեհաւոն կոթողների մեջ: Այդ խորհրդավոր վեհության մարմնացումը հայկական խաչքարն է: Հենց Հայաստան երկիրն է հեղինակի համար դառնում սրբության խաչքար: Երբ տարիներ առաջ ռադիոյով մերկայացնում էի «Խաչքար Հայաստան» գիրքը հեղինակի եւ Ազատ Գասաբարյանի մասնակցությամբ, հիացրեց «Հավերժական խաչ» խոհագրությունն ու Ազատ Գասաբարյանի կասարումը:

«Աշխարհ անցիր, Արարաի նման ձերնակ գագաթ չկա...»

Աշխարհ անցիր... Աշխարհ անցիր... Աշխարհ անցիր: Ամեն օր, ամեն դաս՝ աշխարհ անցիր: Մեր աչքերի մեջ նկարվում է Արարաջ: Մեր աչքերի մեջ, մեր հոգում: Մեր երկիրն է, սմբակված, տրոկած, ջրհեղեղված, երկրաւարժված, ծվասված, ծվասված, չորս կողմից կրծոսված, արյունլվիկ, բայց մեկ է՝ դարադ մի նստի, դարադ մի խոսի, ամեն ինչ թող ու աշխարհ անցիր, աշխարհ անցիր, ու թող աշխարհը լսի, աշխարհը տեսնի.

Չկա... Չկա... Ազատ, Չարենցի նման ասա՝ հեփաթ չկա, ճակատ չկա, գագաթ չկա, ասա՝ ես իմ Մասիս սարն եմ սիրում: Չարենցի նման, ասա: Եվ մեր ԲԱՌՆ է արեւահամ մնալու բարբառիկ մեր աշխարհում»:

Սիրելի Հրայր, «Անսառնում լիքը կաղ-միներ են» խոհափիլիսոփայական էսսեդ նվիրեցիր եղբորդ՝ մեծանուն գրող Հրանց Մաթեոսյանի ծննդյան 67-ամյակին եւ ազգադասիկան մեր մյուս երեւելիներին: Բայց իմացա՞ր արդո՞ք մի կաղ-մի էլ դու ես, որ հար կմնաս կանգուն՝ դասադասն ճյուղերը տարածած դասեղի ժողովրդիդ գլխին:

Հրայր Մաթեոսյանի հոգեւոր աշխարհն առավել բացահայտված է նրա «Ալեւորները» գրքում: Հեղինակին զբաղեցնում է այն միտքը, որ մարդը բնության ծնունդ է եւ նա դարձավոր է իր ադրած կյանքով ավելի գեղեցկացնել բնությունը: «Ալեւորները» վիդակի հերոսներն իրենց կյանքի մայրամուտին, հրաժեցից առաջ, ցանկանում են անջակրել, այգեդասել այն հողերը, որտեղ անցել են իրենց մանկության տարիները: Ծերունիները ցանկանում են թողնելին որդես հիշատակ թողնել ծաղկած այգիներ: Այս ձեւով մարդը վերադառնում է իր ակունքներին, իր սկզբին, ծաղկած ծառի մեջ տեսնելով իր հարատեւության երաւիւրը: Ամեն գարնան, բնության զարթոնքի հետ կվերսկսի ադրել նաեւ ինքը:

Հրայր, ուզում եմ շնորհակալություն հայտնել, որ ու ֆաղաբադիական դարսը համարեցիր լուսաբանել մեր ժողովրդին հասած աղետը՝ 88-ի երկրաւարժը, ինչպես եր ժողովուրդը դիմակայում, նրան օգնություն ինչ ձեւով մեկնեցին աշխարհը, սփյուռքահայությունը:

Գիտե՞մ, ոչ մի շնորհակալություն հայտնելու հարկ չկա: Ի՞նչ շնորհակալության մասին է խոսքը, երբ երկրաւարժի առաջին իսկ ռոդեցից մեր մեջ, բոլորիս մեջ արթնացավ բարությունը: Մեզ դասառել էր մեծ ողբերգություն, մեծ ցավ: Ինչո՞ւ դիտի բոլորս մոռանալիք ո՞վ ենք, ի՞նչ

ցեն մեկն էր՝ Երեւան, Հայաստան, երկրաւարժի գոթի:

Ես որդես հայ վաս էի զգում, երբ տեսնում էի օտարերկրացիներ մեր ցավով ավելի էր տաղակվում, ֆան մեր դեկավարները: Ի՞նչ է նշանակում, երբ շինարար, աշխատող, եռանդուն ձեռքերը դարադ են մնում: Դարադաս մեզ այս դասին դեք է մի թումանյան, մի Անդրանիկ՝ ժողովրդին ձիւս ուղիով առաջ տանելու համար:

Ժողովուրդը կունենա, կծնի այդ դեկավարներին: Հավասանք:

Հրայր, ու կյանքում նշանակալի էին անցյալ դարի 70-ական թվականները, երբ աշխատանքի անցար «Հայրենիքի Չայն» ցարաթաթերում՝ որդես դասախանասու ֆարսուդար: Զո առջեւ բացվեց մի նոր աշխարհ՝ Սփյուռքը: Շաս շուս զգացիր նրա հայրենիքի կարոտով սրտիդ զարկերակը եւ ու համուիտով, դասկերակոր գրույցներով, ակնարկներով դարձար նրա սիրելին: Ընթերցողը, թերթի նոր համարը բացելով, փնտրում էր ու հեղինակած մյուսը՝ գիտե՞ր, որ հոգին լցվելու էր հայաստանյան բույրով, զույնով ու լույսով:

Գիտե՞ս, դու ինձ՝ հայաստանաբնակիս էլ ու դասնություններով, առ ու դասունով տանում ես մեր երկրի մարդկանց, լեռների, դաւեերի, ձորերի, անսառների անհասնում դասկերարահող, որի հա-

Զարմինե ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Նիւ Եորկ

Երեւանի մեծագույն թատրոնը...

Յոնի Եւրոյի 3-րդ ժամանակահատվածը...

180 էջոց այս հատորը, որ լոյս տեսած է Անթիլիաս 2012-ին...

- որ մեր սերունդն է- յաջող օղակը...

Ո՛ր է հայկական հայերուստեղծ 3-րդ ժամանակահատվածի «Անանային մենանուագ»-ին առթիւ

Միջին-արեւելեան երկիրներու հայ համայնքի...

Յակոբ Սիֆայելեանին ճանջած եմ ուսանողական...

Տրամադրութիւններու մեր ծայրայեղ եւ մեր հակոսնեայ...

Եւ չուսացաւ փաստը. 3-րդ ժամանակահատվածը...

Յակոբ Սիֆայելեանին մէջ ծայրայեղ եւ մեր հակոսնեայ...

Յայտարարութիւններու մէջ ծայրայեղ եւ մեր հակոսնեայ...

Յակոբ Սիֆայելեանին ճանջած եմ ուսանողական...

Յակոբ Սիֆայելեանին մէջ ծայրայեղ եւ մեր հակոսնեայ...

Յակոբ Սիֆայելեանին մէջ ծայրայեղ եւ մեր հակոսնեայ...

Յակոբ Սիֆայելեանին մէջ ծայրայեղ եւ մեր հակոսնեայ...

Յակոբ Սիֆայելեանին մէջ ծայրայեղ եւ մեր հակոսնեայ...

Տասնըվեց ժամանակահատվածը եւ տասներեք խոսակցութիւն...

Յակոբ Սիֆայելեանը ճանջած եմ ուսանողական...

Յակոբ Սիֆայելեանին մէջ ծայրայեղ եւ մեր հակոսնեայ...

Յակոբ Սիֆայելեանին մէջ ծայրայեղ եւ մեր հակոսնեայ...

Յակոբ Սիֆայելեանին մէջ ծայրայեղ եւ մեր հակոսնեայ...

Յակոբ Սիֆայելեանին մէջ ծայրայեղ եւ մեր հակոսնեայ...

Յակոբ Սիֆայելեանին մէջ ծայրայեղ եւ մեր հակոսնեայ...

Յակոբ Սիֆայելեանին մէջ ծայրայեղ եւ մեր հակոսնեայ...

Յակոբ Սիֆայելեանին մէջ ծայրայեղ եւ մեր հակոսնեայ...

Յակոբ Սիֆայելեանին մէջ ծայրայեղ եւ մեր հակոսնեայ...

Հայոց ցեղասպանությունը 100-ամյա պակատներում

Լուս Անջելեսում բնակվող արվեստաբան Տիգրան Զատունին...

Գրքի «առաջաբանի փոխաբան» գլխում Տիգրանի հայրը...

Տիգրանի հայրը իր հայրը իր հայրը իր հայրը...

Գիրք-ալբոմին հասու լինելու համար կարելի է այցելել...

«Խոստումը» կցուցադրվի դեկտեմբերին

Հայոց ցեղասպանության մասին ամերիկահայ մեծահարուստ...

Քրիստոֆեր Նոլանի «Սուրվայվոր Պիկչեր» (Survivor Pictures)...

Արծաթե ԲԱՆՉԻՆՅԱՆ

Մեամորթ դերասանը «Տայֆիլմում»

Խորհրդային կառավարությունը թե՛ ֆաղափականությամբ, թե՛ մեակույթով մեծադեր իր համակրանքն էր ցուցաբերում Աֆրիկայի ազատագրական շարժման հանդեպ: Այն արհեստագործական շարժում էր նաև սարքեր խորհրդային հանրապետություններում ստեղծված արվեստի գործերում, եւ Չայասանը բացառություն չէր: Դեռեւս 1930-ին նկարահանված Ա. Դանիելյանի՝ լիոնեթական ճամբարի առջյամ ներկայացնող «Առաջին ճամբարները» խաղարկային շարժանկարի հերոսներից է եղել մի սեամորթ (դերակատար՝ Յ. Դանիելյան): Անուստան Տեր-Ղեւոնդյանի «Արեւի ցոլերում» մանկական օդերայի զվարճող հերոսը սեամորթ Բերբերն է, որ հասնում է խորհրդային Միություն եւ այնտեղ ձեռք բերում «իսկական հայրենիք, ազատություն եւ երջանկություն»: Իսկ 1956-ին «Չայֆիլմում» Սեւիան Կետրոկը եւ Երզնէ Մելիք-Քարամյանն էկրանավորել են հարավ-աֆրիկացի անգլիագիր գրող Փիթեր Չենրի Աբրահամսի «Ամորտի արահետով» վեպը: Մոլիսականորթ աղջկա եւ սեամորթ երիտասարդի սիրո սխուրդ մասնությունը ներկայացնող այս հակառակասական ստեղծագործությունը գրվել է 1948 թվականին եւ ժամանակին մեծ ժողովրդականություն է վայելել խորհրդային Միությունում: Չեմաբրահամսի եւ, որ հայֆիլմյան էկրանացումից երկու տարի անց ազերի երգահան Քարա Քարաբեկը այդ ստեղծագործության հիման վրա գրել է համանուն բալետ:

Աֆրիկացի գրող, լրագրող եւ ֆաղափական մեկնաբան Փիթեր Աբրահամսը սակավին ողջ է, այս տարի լրացավ նրա ծննդյան 97-ամյակը: Մեզ հայցնի չէ, թե նա դիտել է արդյոք վաթսուներեք տարի առաջ խորհրդային Միության փոփոխ կինոստուդիաներից մեկում ստեղծված իր վեպի

Ուսուցիչ Մակո՝ Տիտ Ռոմալիո, Իսահակ Լեոնիդ Դովլաթով, Լենի՝ Վադիմ Մեդվեդև («Ամորտի արահետով»)

կինոսարքերակը: «Ամորտի արահետով»-ը կմնա որդես մի գրեթե կուրյուզային երեսույթ հայ կինոյի ժամանակյան մեջ, որը, սակայն, անկախ առկա մի շարք կադրապրոցներից, դիտվում է նաև այսօր, նաև հասկալի գլխավոր դերակատարների՝ հայ թատրոնի ու կինոյի խոշոր դերեր Չայասան Ներսիսյանի եւ Գուրգեն Ջանիբեկյանի փայլուն խաղի շնորհիվ:

Անուստան, անսովոր էր 1950-ականների խորհրդային իրականության մեջ համադասարանական միջավայրի ստեղծումը՝ եղբայրական աֆրիկացիների ղեկավար կինոյի միջոցով ներկայացնելու նպատակով: Ինչու է նաև կինոյի առաջին կենսագիր Դանիել Դոնոմին. «Բեմադրական խմբի առաջ խնդիր էր դրված՝ ստեղծել բնության ծոցում մուլտասական մի գյուղ: Եվ ահա, Աբրահամսի խնդրով վրա, Երեսուցի մոտ 20 կիլոմետր հեռու, մի փարփա հարթավայրում կառուցվեցին գեղատեսիլ եւ ներհանարկ սենթ, խանութներ, ելեկտրոկ: ...Գյուղի «հրադարակում» թանձր փոփոխ բարձրացավ, ճոճվեցին հարավային հաս ու կենս «կակտուսներ» ու «արմավենիներ»,

դայնամական դեկորների վրա նկարված անկենդան հեռավոր ճակատներ եւ ամբողջ «հարավ-աֆրիկյան» բնանկարը:

Լուսարձակները լույս են սփռում այդ «գյուղի» վրա, ռելիեֆի վրա դրված կինոստեղծարարական շարժում է դերի հրադարակ: Աբրահամսի խնդրով վրա խոնավ հարյուրավոր մարդիկ զարմանում են դիտում այդ տարօրինակ գյուղական լույսաշող եւ նույնպես տարօրինակ սեամորթ ու գունավոր մարդկանց աշխույժ եռուզեռը:

Ահա Չարավ-Աֆրիկյան հանրապետության դերասան Տիտ Ռոմալիոն (sic) առաջ է շարժվում ջահը ձեռքին եւ դիմելով մուլտասներին՝ գոչում. «Չոթե՛ս է լույս, ութե՛ս է գործել...»: Գազարավոր ջահեր ձեռքին են օդում, եւ հուզված ամբողջ շարժում է դերի «Մեծ տունը» (Տեւ Դ. Ս. Դոնոմի, Ուրվագիծ Չայասանի կինոնկարահանողական ժամանակ, Երեսուցի, Չայասան, 1961, էջ 128-129):

Իրականում նույն դերասանը եղել է ոչ թե Չարավային Աֆրիկայից, այլ ծնունդով Բրազիլիայից եւ ազգանունն էլ եղել է Ռոմալիո: «Ամորտի արահետով» ֆիլմում նա կատարել է ուսուցիչ Մակոյի դրվագային դերը: Դոնոմին նաև գրել է, որ այս ֆիլմում թույլ դերակատարում չկա, միայն հարկ է համարել նույն, որ «նեգր Մակոյի ճամբար խաղադրության կոնֆերանսում ղեկավարային բնույթ է կրում, զուրկ է էմոցիոնալ ներգործության այն ուժից, որը հանդիսատեսը իրավունք ունի սպասելու հեղինակներից» (նույն տեղում, էջ 129):

Եվ այդպես, ո՞վ է եղել այս Տիտ Ռոմալիոն, որի արհասանած ճամբը չի բավարարել հայ կինոգեղանի, միգրացի դերասան էլ չի եղել, այլ մեկն այն բազմաթիվ սեամորթներից, որոնք 1950-ականներին սովորում եւ աշխատում էին՝ իր դերերը հասկալիքները Երրորդ աշխարհի առաջ բաց արած խորհրդային Միությունում:

Պրոֆեսորները դարձեցին, որ Տիտ Ռոմալիոն ծնվել է 1923-ին, Բրազիլիայում, 1930-ականների սկզբին տեղափոխվել է խորհրդային Միություն, ստացել ռուսական կրթություն, եւ հաստատվել է Լենինգրադում: Նա 1950-ականներին հայցնի է դարձել որդես էստրադային արհասան եւ կինոդերասան, երկրորդական ու դրվագային դերերով նկարահանվել է «Արսյունկայի արկածները» (1956), «Չուկոսկայի լեռներ» (1966) եւ «Սեւ արեւ» (1970) ֆիլմերում: Ունեցել է երկվորյակ որդիներ՝ Տիտ Էլֆայի Մարիցա Յոզե եւ Սիլվայի Ռոմալիոն: Տիտ Ռոմալիոն-կրտսերը (1951-2010) գնացել է հոր ուղիով՝ մանկուց խորհրդային հակաֆաշիստական եւ արկածային ֆիլմերում կատարելով սեամորթների դերեր: Դեռեւս հինգ տարեկանում հոր հետ նկարահանվել է «Արսյունկայի արկածները» ֆիլմում, իսկ 11 տարեկանում եղբոր հետ խաղացել է հայցնի կինոնկարչուր Մարկ Դոնսկոյի «Բարեւ, երեխաներ» կինոնկարում, կատարելով զվարճող դերերից մեկը: Ի դեր, այս ֆիլմում ֆրանսիացի բժշկի դերում նկարահանվել էր Չայասանի վասակավոր արհասան, Պարոնյանի անվան երաժշտական թատրոնի դերասան Գեղամ Ոսկյանը (1915-1977): Տիտ Ռոմալիոն-կրտսերը փոքր դերերով նկարահանվել է նաև «Երկնեցաղ մարդը», «Խորհրդային մարտի կողմից», «Պրոֆեսոր Դոնսկոյի կյանքը», «Ջեյ Կոստյուկին ամերիկացին» եւ այլ ֆիլմերում: Այս դերասանը, որին մեծերից են հիշում Տիտ Տիտի էին անվանում, ռեբրգական վախճան է ունեցել. իր հայրենի Պետերբուրգի փողոցում նրան ծեծատյան են արել մաշկի գույմի ղառառով... Ճակատագիր հեզմանով «Ամորտի արահետով» հայկական հակառակասական ֆիլմի դերակատարի որդին դարձավ ռասիզմի գող իր ենթադրյալ հարազատ ֆաղափում, ժողովուրդների բարեկամության ենթադրյալ ջատագով Ռուսաստանի երկրորդ ֆաղափում... որտեղ իր կյանքի մայրամուտն է շարունակվում արդեն 93-ամյա Տիտ Ռոմալիոն-ավագը...

Վախճանվել է ճանաչված ջութակահար Անահիտ Աճեմյան-Ավագյանը

Իննսուներկու տարեկանում վախճանվել է տաղանդավոր ջութակահարուհի Անահիտ Աճեմյան-Ավագյանը: Ծնվել էր Նյու Յորկում 1924 թվին: Երաժշտական կրթությունն ստացել էր համահայկան Զուլյարդ երաժշտանոցում: 1946-ին, դեռ ուսանող, մասնակցել է մրցման եւ արժանացել Ուոլթեր Նաունբերգ հիմնարկի մրցանակին: Նույն տարում ֆաղափաբեմադրում իր առաջնակարգ մեծ զննասանքի է արժանացել եւ «Մարդուագել» ամսագիրը նրան շնորհել է «Նշանակալի ձեռքերում» մեդալը՝ հռչակելով նրան երաժշտության

բնագավառում «Տարվա երիտասարդ կինը»: Գեղատաղանդ ժամանակակից դասական երաժշտությանը բերած իր նպաստի համար դարձեց արժանացել է նաև «Սբ. Գալոբի» շքանշանով, որը նրան «Մալթայի Ամառ» կոչում է սվել:

Իր ֆրոջ՝ դաշնակահարուհի Մարյի հետ բազմաթիվ համերգներ է սվել Եվրոպայում, Կանադայում եւ Մ. Նահանգներում: «Նյու Յորկ Թայմս»-ի երաժշտական խմբագրող նրանց համարել է վիրտուոզ շաղանդի տերեր:

Անահիտը 1940-ականներին Նյու Յորկում համահիմնադիրն է եղել «Չայ երաժշտության բարեկամներ հանձնախմբի», որը մեծադեր նպաստել է երգահան Ալան Գովհաննեսի կարիերայի առաջխաղացմանը: Այնուհետեւ, 1960-ականներին ջութակահար Մեթյու Ռայնոնիի հետ հիմնել է «Երգահանների լարային ֆաղափ», որը շուտով միջազգային ճանաչում է ձեռք բերել, օրագայելով մոտ 30 երկրներ, որոնց թվում խորհրդային Միություն, Գերմանիա, Ճապոնիա, Ավստրալիա եւ Զինաստան:

Անահիտ Աճեմյանը նաև երկար ժամանակ ժյուրիի անդամ է եղել «Կոլումբիա համալսարանի» երաժշտական ֆակուլտետի կազմակերպած մրցույթներում:

«ԱԶԳ-ը» ցավակցում է հանգուցյալի հարազատներին:

Լիզա Քիրազյանի դիտար՝ Սան Դիեգոյի փառասոնում

Սան Դիեգոյի (Կալիֆոռնիա) «Alliant» միջազգային համալսարանի տարածում գտնվող «Սկրիպս Ռենչ» (Scripps Ranch) թատրոնը, որ Չարավային Կալիֆոռնիայի արվեստների հասարակության սիրված վայրերից է, հուլիսի երկու իրարահաջորդ շաբաթավերջերին (14-17 եւ 21-24) անցկացնում է իր հինգերորդ տարեկան թատերական փառասոնը, որի ընթացքում, ըստ «Ամիսյն Միրո-Սիլեթթեր» շաբաթաթերթի, բեմադրվելու է նաև ամերիկահայ ճանաչված դրամատուրգ Լիզա Քիրազյանի «On Air» («Օնից կախված») դիտար՝ համայնային ֆոլեզի մի դասախոսի մասին, ով կիտենաճական դասերազմից հետո առաջացած ճգնաժամային իրադրության մեջ փորձում է համատեղել մասնագիտական իր փառասոնությունները ընթանի հանդեպ ունեցած իր դասարանությունների հետ: Գլխավոր դերում հանդես է գալիս Սան Դիեգոյի արվեստաբան ֆինադասների մրցանակին արժանացած, ծագումով հայ Ջեֆրի Ջոնսը: Բեմադրիչն է նշանավոր խորհրդային եւ Մեյդներ/Չեխով ուսումնասիրական ստուդիայի (MCIT) գեղարվեստական համաստեղ Լիզա Շիփմանը:

«Հինգերորդ փառասոնի օրացանկներում ուրախ ենք ընդգրկելու մեր համայնքի տարբեր ներկայացուցիչների մոտ դիտարները: Այս տարի չորս դիտարներից երեքի հեղինակները կանայք են, ինչը կարելու օրագրար է, որովհետեւ կինոդրամատուրգները սովորաբար ֆիչ են ներկայացված թատրոնում», նույն է այս առթիվ փառասոնի հիմնադիր եւ ստեղծող Ռոբերտ Մեյը:

Լիզա Քիրազյանի այլ թատերգությունների թվում կարելի է նույն «Այցելում», «Վեց տեսակետ», «Չայկական ձայներ», «Չոգեկան սվայսանք» եւ այլն: Ավարտել է Սեմֆորդի համալսարանը: